1953 для перелета янв — май N все

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетиилген

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чөнүн депутаттарының область Совединиң органы

1953 май 31 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 105 (2790)

ӨРТӨӨ 20 КОП

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Олар күрүненің азыралында (1 арын).

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: В. Чымдан.—Часкы тарыда үезинде колхозчулар ортузунга чоруткан политиктиг ажылдар (2 арын).

Х. Таан-оол.—Суму Совединиң сессиязы (2 арын).

М. Торжу.—Мал ажылынга партия организацияларының удуртулгазы (2 арын).

Районнар солунварындан (2 арын).

Чаа «шалынчы бригадалар» өзүп, быжыгып турар (3 арын).

Бичии уругларны камгалалының Делегей хүнүнге (4 арын).

Тольяттиниң Туринге база Женнинин Незпольга кылган чугаалары (4 арын).

Күш-культура болгаш спорт: С. Тамба.—Хол бөмбүүнүң талазы-биле хоорайның бирги чери дээш (4 арын).

Уругларның аас-кежии, өөрүшкүлүг амыдыралы дээш!

Даарта өртемчейниң бүгү-ле болүүн кижилери Уруглар камгалалының бүгү-делегей хүнүн база катан демдеглеп эртпирелер. Ол хүнде бүгү-ле дөнмилериг кижи төрелгетен тайбың дээш, дайын белеткелинге удур демисеглеп чайгылыш чок шинтпирлиин, чаш салгакчыларның аас-кежии, кадыкшылдыг амыдыралы дээш моон сонгаар-даа могаг чок демисежирин бадыткадын көргүзерлер.

Уругларның келир үеи, өөрүшкүлүг амыдыралы дээш демисежиринче, дайынның өртүн өскүдүн, уругларның аас-кежилин узуткаарынче кым-на халдаваан болдур, аңаа удур шинтпирлиг тулчуруунче угланган тайбыңга ынакшылдыг кижилерниң кыйгырыы болдуңуп деткимчезин делегейниң миллион-миллион чаагай сеткилдиг эр, херээженнериниң чүректеринде тып турар. Уругларның аас-кежиин үүгле үр болган быжыг тайбын хандырар дээрзин делегейниң ажылчы чону эки билир.

Бистиң кайгамчыктыг Төрөөн чуртувустуң уруглары аас-кежиктиг, өөрүшкүлүг амыдырада. Совет күрүне бодунуң догуннан тургустунганының баштайгы хүннеринден эгелээш-ле уругларны бүгүнитиниң сагыш салышкыны, кичээнгейи-биле бүргей ап, үлетиргге бичии уругларның күш-ажылыг кызыгаарлаар, оларның чемненилгезин эки-жидер дугайында декретти чарлаан турган. Совет улус уругларга кызыгаар чок ынак болган оларның калыкшылы, өөредилгези, хөгжүлдези дээш соксаал чокка сагыш салып турар.

Коммунистиг партия, Совет чазак дечашты камгалаарының күрүне масштабтыг хемчеглерин боттандырган. Совет делер бүгү-ниитиниң хүндүткелин эдилеп турар. Бистиң чуртта каш-каш он мун делерге «Маадыр-иениң» хүндүлүг адын тывыскан, миллион-миллион совет делер орденнер болган медальдар-биле шаннаткылаан. Хөй уругларлыг болгаш бот делер уругларының кижизидилгезинге күрүнеден хөй түүгүр дузаламчыларны ап турар. Чижээ, ол соруулга күрүне үүгле 1951 чылда безин 4 миллиард ажыг рубльди чарыгдап үндүрген.

Бистиң чуртувус ам бүгү чону шупту бижиктиг чурт болуп хуулган. Ам Совет Эвилелинде 37 миллион школачыларны хаара тудуп турар 200 муң ажыг школа бар. Бичи чаштарның кижизидикчилери—улустуң башкыларының хүрээлеги хемчээл чокка өскен. Чуртта улус өөредилгези улам шапкын хөгжүлдеде. Ол дугайыч бистиң областың чижоодел безин көрүп болур. 1952—1953 өөредилге чылында область школаларынга 28,5 муң чыгам уруглар өөренип кыштаан, башкы кадрларның саны 1800 ашкан. 1953 чылда улус өөредилгезинге чурт бюджединдеп 65 миллион рубльди чарыгдаары көрдүнген. Өскүс уруглар бүгү улустуң кичээнгейи-биле бүргетиинген. Үүгле бистиң областа безин сөөлгү чылдарда өскүстер ажаалгазының ийи бажыңы ажыттынган.

Совет уруглар эң эки дыштанылга-биле хандыртының турар. Бо чайгы уруглар дыштанылгазынга миллиард ажыг рубльди чарыгдаары оон тодаргай херечизи болур.

Улус демократизының чурттарында—Кыдатта, Польшада, Венгриятда, Болгарияда, Чехословакияда база Герман демократыг Республикада болган өске-даа чурттарда чаш хамаатылар дугайында күрүне сагыш салышкыны Совет Эвилелинин үлегери-биле боттанып турар. Ол чурттарда бичии уругларны күш-ажылче албадаары хоруглатынган, бүгү-ниити ыяавыла өөредилгениң чуруму доктаатынган, хөй-хөй школалар, уруглар алаңнарлары немештир ажыттынып, биче чаштарның организациялары тургустунгулаан.

Капиталистиг чурттарда уругларның байдалы моон мырыңай ыр өске. Дайын белеткелинге чарыгдалдарның хемчээл чок өзүлдези ажылчы чонуң материялдыг деңнелинче калчаалы-биле халдап, оон уламыдан миллион-миллион өг-бүлелер аш-чутка таваржып, өөредилгеден шуут казытырган. КНӨ-нүң экономиктиг болгаан социалдыг чөвүлелиниң эң эвээшкеен саннарын өзугаар безин алыр болза, капиталистиг чурттарда 80 миллион уруглар чаржынчыг байдалда чуртта турарлар. Чеңнимес амыдыралдың, школалар болган башкылар эвээжиниң уламында АКШ-ка чыл санында 6 миллион уруглар өөредилгеге хаара туттунмайн турар.

АКШ-тың чазаа дайын белеткелинге бодаарга, улус чырыдымышкынына 500 катаптан эвээш хөрөңгилерни зарыгдап келген. Дайынга чепсегленишкини ажылчы массаны аш-чутче чыгап, дайнам хлеб ажылдап алыр аар-берге күш-ажылче бичии уругларны чаяглар-да албаан турар. АКШ-тың үлетүрүнүң болган көдээ ажыл-агыйының хөлезиленикчи ажылында 35 миллион биче чаштар хаара туттунган. Оларның ажыл хүнү 12 шак чедир үргүлчүлеп турар.

Англия, Франция, Италияның ажылчы чониарының ажы-төлү оон база-да дээре эвес байдалда: 3 муң хире школа бажыңнары чедишпейн турарындан черчилльдиг Англияда миллион-миллион уруглар өөренмейн турар. Италияда уруглар коргунчуг халаптың байдалынче кирген, ында 300 муң өскүстер аш-чуттуң хилинчектиг өлүмүнче чыгаткан, 2 миллион уруглар өөренмейн турар.

Биче чаштарны барлап ынакан садыглажыр чорук—империализмнин эң-не каржы ажылалы, аң-не бужар-чүлек үүлгедин ол болур. Дараазында чижектер капиталистиг тургузугга чайлымыр чок буруудадыкчы акт болуп шыдаар: Японияга 1951 чылда 300 муң бичии уруглар садыглаашкынга кирген. Африканың колониялда чурттакчы чонуңуң бүгү уруглары-ның чартык кезии 5 хар безин четпейн чыткан зарыгдан, аштан кыдлыш өлүп турар. Бельгийжи колонизаторларның 50 чылдыг эжелелиниң дургузунда Конгонуң чурттакчы чону үш катаан эвээжээн.

Америк империализм аныяк салгакчыларны мораль талазы-биле арааланчыдып, биче чаштарны өлүржүп кыржыр өзуга кижизидерин орадлажыр келген. Американчыткан Франциядa бүгү-ле өлүрүкчү үүлгедиглериниң 63 хуулу бичии уруглар болуп турары ынчангы тавырылга эвес.

Өртемчейде бүгү-ле бөдүүн адалар болган делер болза, оларның ажы-төлү тайбың байдалга өзүп доругун, аас-кежиктиг чурттаан турарын күзеп турарлар. Дайын улус чонга үүгле өлүм-чидимни, аар качыгалды таварыштырар чүве болганда, олар аңаа удур. Кореяда хан төгүүшкүнүг, калчаалыг дайынчы дөгөн америк империализмни делегейниң бүгү чаагай сеткилдиг кижилери ынчангаш кидениннибиле көрүп турар. 200 муң корей биче чаштарны хоранаар галлар (херлер) болгаш частыр база өөтелирер бомбалар-биле хылып өлүрген уол-стритчи америк аралтаннарга кижи төрелгетен кажан-даа өршээл көргүзпес. Ол ынкаш Вьетнамның, Малайяның черлеринде бичии уруглар-ның ханын төп турар америк, англи, француз империалистерниң кем-буруузун делегейниң улузу уттун шыдавас.

Бичии уруглар болза, кадыг-даа өртемге, кандыг-даа улуска—келир үениң илегелдиг салгалы. Уруглар камгалалыны-че улустар аразының тура дүшпес шимчэшкини ынчангаш кончуг мөге күштүг. Ол шимчэшкиниң хүрээлеги национал сөөлгү, политиктиг үзели, шажыңчы сүзүгдели ылгай көрүнмес хөй-хөй кижилер-биле хүн-бүрү соксаал чок долдуңуп турар.

Бүгү чурттарның чаагай сеткилдиг кижилери уруглар камгалалының оо хүнүн америк-англи империалистиниң агрессчи планнарынга удур, гайбың херээ, уруглар камгалалы дээш бодун бердинин демисежириниң ыдыктыг таңгыраа-биле демдеглээрлер.

Совет уруглар партиязының болгаш чазактың чылыг сагыш салышкыны-биле бүргетинген.

Бистиң областың хоорайларында болгаш суурларында он-он уруглар садтары болган ялилер ажылдап турар. 1953 чылда оларның четкизи дыка калбарар. Кызылга ийи уруглар сады база катаан ажытынар.

Чурукта: Кызылдың уруглар сады. Бичии уругларның ойнап олурарлары.

Чуруу **С. Феоктистовтуу.**

Олар күрүненің азыралында

Өскүс! Бо сес шаандагы Тывага, амгы капиталистиг чурттарга деңнел чок коргунчуг болгаш түренгиниң ашчолумунуң бирги өзүлү дээрзин бистиң кыргаарывыс көрүп эрткен болгаш ол дугайын бис чүгле дыңнап турар бис.

Сталинчы Конституцияның херелинде чуртта турар совет чаштарга өскүс деп сес коргунчуг эвес. Ава, бо сесте чеже хире ынакшыл, өөрүшкү, чоргаарал, аас-кежии дүүшпээн дээр. Каргыштыг өлүмнүң айылыныын ол деңнеп четпес үнелиг авадан чаңдык чаштар чарлыр ужурга бистиң чуртувуска-да таварышкылаар. Ынчалзада бистиң чуртувуста өскүстерниң иезн— Төрөөн чурт, оларның адазы Коммунистиг партия, оларның аас-кежиктиг өөрүнге, чурттаарынга улуг сагыш салып турар.

Моон база бир тодаргай херечизи болза, Кызыл хоорайга 1951 чылда ажытканы чаштың ие бажыны болуп турар.

Бо бажыңны организастаанындан бөөр үр үе эртпээн-даа болза, чаштарны азыраан кижизидеринге таарымчалыг байдалды тургузуп, эвээш эвес ажылдарны мында кылган.

Ам ол бажыңда өскүс, чартык өскүс болгаш бала бот-иелериниң уруглары 21 чаштар бар. Оларның 8-зи чыл чедир назынныглар.

Бажыңга чеде бөөрге-ле оларның эки өзүп, кижизин тураары каракка көстү бөөр. Галя биле Надяның авазы өлүп калган. Ынчалза-даа олар мында күрүненің азыралында эки өзүп турарлар. Олар семпе, кадык болгаш хөглүглер.

Бот ие Горожанинаның уруу Галя база бо бажыңның түр азыралында. Уруун аңаа түр азырадырын ие боду шинтпирлээн. Горожинина боду «Тувинская правда» солунуңуң редакциязында бижик дажыглаан ажылдан турар. Ол хостуг шактарында уруунга барып ужуражып турар.

Чаштарның ие бажыңының эргелекчизи Антонина Петровна Леонтьевнага чаштар чүректиң ханызындан ынактар. Чаштар өлү авай дижирлер. Ооз-да шын. Эш Леонтьева болгаш ол бажыңның өске-даа ажылдакчылары оларның авазын, ачазын солун турарлар. Кижизидикчилер Афонина, Саковцева болгаш хеп чүүкчүзү Шеперенко олар уругларның азыралынга күжүн улуу-биле үнүрүп турарлар.

Бо хүн уругларны чүүп-биле чемгереп-ген кижилер, 12 шакта сүттүг мүн, картофель бөрези, дагаа чүүргазы, кисель; 4 шакта быжырган печенье, тарак; кежээ ристен кылган каша, тарак, компот-биле чемненир. Хлебивис үргүлүү ак. Бистиң бажыңывысты кадык камгалал министерствозунаан хандырып турар, бо чылын алган хевивис бо дээш эш Леонтьева биске кончуг чараш хептерни көргүстү.

Плюжтен кылган тоннар, чылыг, каастан кылган уруглар хеви, даштыкы иштикки чоорганнар дээш өске-даа хөй санныг хеп, херекселди көрдүвүс.

Уругларның чурттап турар чери арыг, каас, чараш шимелделіг. Оларны хүн чурумун өзугаар ажаап, чемгерип, ойнаалып, дыштандырып турар. Бо тур, өскүстериң бистиң чуртта чурттап, амыдыраан турары. Бо бүгүнү совет кижилерге Ленин-Сталинның партиязы, совет тургузуг берген.

Кызылдың күрүне институдунда экзаменнерге белеткел

Чылдың иштинде дыңнаа чогуур лекцияларның шагы коллуунда дээтүп турар үүве болганда, Күрүненің Кызылда башкы институдунуң студентилери баштайгы өөредилге чылының часкы экзаменнериниң белеткелдеринче болгаш зачёттар дужаларынче кирипкеннер.

Институттуң партбюрозу болгаш дирекция черн 1952—1953 өөредилге чылының часкы экзаменнеринге белеткенир талазы-биле күжениишкиннинг ажылдарны чорудуп турар. Ылангыя чоокта чаа институттуң кафедралар эргелекчилериниң, башкыларының болгаш коммунистерниң катыыкан хуралын эрттирген. Аңаа экзаменнерни эрттирер дугайында башкыларның арга-дужулга солчуушкуну болгаш институтка часкы экзаменнерни канчаар эрттиреринің планын болгаш расписаниезин чугаалажып көрбүшаан, чамдык эдилерни кылып бадылаан.

Майның 17-де студентилериниң иштити хуралы болган. Аңаа партбюронуң шинтпирин студентилерге таныштырган. Соң түүнелинде студент бүрүзү кандыг эртеннерге зачёт, кандыызынга экзаменнер дужаарын билгеннер.

Студентилериниң билиин-быжыглаар сорулга-биле кафедралар эргелекчилери болгаш башкылар, эртеннер аайы-биле семинар кичээлдерни база консультацияларны тускай расписание өзугаар системалыы-биле чорудуп эгелээн. Партия организациязы студентилериниң бүгү кичээнгейин эрткен кичээлдерни дагыныаан, экзаменнерни эки дужаарынче угландырган. Аңаа хамаарыштыр хүн-бүрүүнүң семинарларынга болгаш консультацияларынга студентилерге белеткел айтырыгларны партия бюрозунуң кежигүү башкылар салып, шенелдениң хынаңа ажылдарын бижидип, ылангыя тыва болгаш өрус дылдарының грамматиктиг сайгарылгаларын, шинчилел ажылдарын болгаш оон-даа өскелерни кыдырып турар.

Бо аргалар эрткен материалдарны ханызы-биле шингээдип, теория талазы-биле билиилерни практикага ажыглаан бидирилге улуг дузалы студентилерге чедирип турар.

Часкы экзаменнерге белеткел ажылдарын марксизм-ленинизмниң үндешпериниң кабинеди (кафедра эргелекчизи, төөгү артемнериниң кандидады А. А. Селеменев) эки чорутка. Студентилериниң кичээлге белеткенирине кабинет онза талымчалыг болуп турар. Ында көргүзүг материалдары, библиотека, янзы-бүрү солуннар болгаш журналдар көктелгелери, экзаменнерге хереглээр кол айтырыглар бар. Тыва дыл башкызы эш Оргу консультация, семинар ажылдарын солуну-биле үргүлүү чорудуп турар.

Студент бүрүзү бир чылда өөренип эрткен билиин практикага чедишкиннинг көргүзер дээш бүгү күжүн салып турар. Мынчангаш институттуң студентилери болгаш башкылары уламыс болур экзаменнерже эки белеткел-биле эгелеп кирер.

Планын ажыр күүсеткен

Улуг-Хем районунуң Шагаан-Арыгда ном садыы (эргелекчизи эш М. Александрова) ажылчы чонуң ортузунга ном пропагандазын эки организастап турары-биле ном садыглаашкынының ай планнарын үргүлчү чедишкиннинг күүсеткен келген. Ном садыы апрель айда 6500 рубльдин янзы-бүрү политиктиг, көдээ ажыл-агый, чечен-чогаал, техниктиг литератураларын садып тарадыр өскалгалыг тургаш, 6600 рубльдиг литературазын чонга садыглаан ийикпе планын 101,5 хуу күүсеткен.

Шиваларга май айның ном садыглаашкын планы оон тудакчок болза-ла, магазиниң ажылдакчылары садын алыкчылар ортузунга тайылбыр-маселиг ажылды улам шынгыыратканының ачызында бердинген өскалга ам база-ла чедишкиннинг күүсетинерине чоокшулап турар. Ук ном садыының ажылында чедишкин болза, хоорай, көдээ чурттакчы чонуң культуралыг негелдези аажок бедип, совет чон чогаал оларның иштинче улам-на ханылыы-биле сиңнигип кирип турар апарганын хереченлеп турар.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иенин алдары“ орденнер болгаш „Иенин медалы“ медальдер-биле шаннаар дугайында

(Төнчүзү. Эгези № 104 солунда)

6. **Кочельчик** Нончат Доспан—Таңды районнуң Элегес көдээ Совединде өг-бүле эзи.

7. **Куулар** Хадыраа Ламахеликовна—Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

8. **Монгуш** Бадына Санчыевна—Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.

9. **Монгуш** Сержимаа Чадам—Сүт-Хөл районда «Сталинчы өрүк» колхозтуң колхозчузу.

10. **Ондар** Ользеймаа Онайовна—Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң колхозчузу.

11. **Ооржак** Тываа Кижээ—Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

12. **Ооржак** Хаажап Даржаа—Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

13. **Ооржак** Чусум Шокар-Доргаовна—Сүт-Хөл районда Жданов аттыг колхозтуң колхозчузу.

14. **Ооржак** Чысынмаа Сүмежик—Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

15. **Саая** Бопаа Сотпаовна—Чаа-Хемчик районда «Искра» колхозтуң колхозчузу.

16. **Салчак** Белек Бапайлык—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

17. **Салчак** Хуваа Шывааныай—Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

18. **Сарыг-оол** Саргит Чыргаловна—Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

19. **Сарыглар** Томаатай Начын-Бора—Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

20. **Сат** Сат-оол Эрелчиевна—Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

21. **Сат** Серен Санданевна—Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

22. **Хертек** Бопаш Надыр-хөө—Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

23. **Хертек** Долзат Авыда—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

24. **Ховалыг** Халбый Борбак-Баштыговна—Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң колхозчузу.

25. **Хомушку** Бичен Чыңдынмай—Бай-Тайга районнуң Шуй көдээ Совединде өг-бүле эзи.

26. **Хомушку** Окдек Успун—Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

27. **Чолдайган** Салчак Амирбитеевна—Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

28. **Чунарева** Евгения Егоровна—Каа-Хем районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

Беш уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Адыг** Дазаран Бартазыновна—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

2. **Букатова** Рахина Ананьевна — Таңды районнуң Элегес көдээ Совединде өг-бүле эзи.

3. **Дажый** Откеш Сундуйоодотна —Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

4. **Дарыймаа** Күжүгет Бады —Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Тайга көдээ Совединде өг-бүле эзи.

5. **Доржу** Кыдыг Беги-оол—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

6. **Ивашкова** Людмила Ивановна — Таңды районнуң Балгазын көдээ Совединде өг-бүле эзи.

7. **Иргит** Севил Дүмен —Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

8. **Күжүгет** Буянды Дыважаровна — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

9. **Күжүгет** Дочунбал Биче-лама—Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

10. **Күжүгет** Бокей Сарай — Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

11. **Күжүгет** Хажит Сайын-ооловна—Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Тайга көдээ Совединде өг-бүле эзи.

12. **Куулар** Корлуу Маскыровна—Сүт-Хөл районда «Сталинчы өрүк» колхозтуң колхозчузу.

13. **Куулар** Сыгыртаа Шавыраа—Сүт-Хөл районда «Сталинчы өрүк» колхозтуң колхозчузу.

14. **Куулар** Хорбаа Ингеевна — Сүт-Хөл районда «Сталинчы өрүк» колхозтуң колхозчузу.

15. **Монгуш** Дембирел Сазыт-оловна — Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

16. **Монгуш** Мамбаштай Дембиреловна—Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң колхозчузу.

17. **Монгуш** Хорлуу Чүдүмовна —Сүт-Хөл районда Жданов аттыг колхозтуң колхозчузу.

18. **Монгуш** Шоваа Очуровна — Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

19. **Норбу-Самбуу** Чаизанмаа Мунгаанбуу — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

20. **Ондар** Кундаа Дукейевна — Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.

21. **Ооржак** Хажытпа Дзаанчыковна—Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.

22. **Ооржак** Чамыян Чөпчээнеевна — Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.

23. **Оюн** Шивитпа Халбаа — Таңды районда Буденный аттыг колхозтуң колхозчузу.

24. **Салчак** Кергээн Уваандай—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

25. **Салчак** Серен Арган-Лама — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

26. **Сангаа** Оржунмаа Чыргад — Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

27. **Сарыглар** Серот Бак-Кора — Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

28. **Сарыглар** Толзат Бовлек —Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

29. **Сат** Мапа Хулер-оловна—Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

30. **Севээн** Севил Канчыыр — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

31. **Серен-Матпаа** Хертек Санзаевна — Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

32. **Сержинмаа** Хомушку Онгайтан — Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

33. **Сотпа** Маныаар Медер — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

34. **Суге-Маадыр** Калдар Сыргытовна—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

35. **Торештей** Арыяа Намчайовна — Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

36. **Түлүш** Чанчываа Сереновна — Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

37. **Тыртык-оол** Зоя Тыртыновна—Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

38. **Хертек** Донгурак Ийиламзовна — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

39. **Хертек** Ичин-Хорлуу Эренсеп — Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхозтуң колхозчузу.

40. **Хертек** Серенмаа Байыроол—Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхозтуң колхозчузу.

41. **Хертек** Чылбак Чүлүм—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

42. **Хертек** Шоюнмаа Найдың — Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

43. **Ховалыг** Часкал Эрелчиновна — Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң колхозчузу.

44. **Хомушку** Айыжы Авыда — Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

45. **Хомушку** Көк-Карак Сенек—Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

46. **Хомушку** Сержинмаа Ак-оол — Бай-Тайга районда «Тээли» колхозтуң колхозчузу.

47. **Хомушку** Шижеккей Магай — Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчузу.

48. **Чамбал-Доржу** Калдар-Уруг Калзан — Бай-Тайга районнуң Тээли көдээ Совединде өг-бүле эзи.

49. **Чимит** Монгуш Чалбак-ак — Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң колхозчузу.

50. **Чүлдүм-оол** Оюн Сайын-Хөө — Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.

51. **Шыырап** Тун Бегзи-оол—Бай-Тайга районда «Тиилелге» колхозтуң колхозчузу.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы М. ТАРАСОВ.
РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары И. ЗИМИН.
Москва, 1953 чылдың апрель 16.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Часкы тарылга үезинде колхозчулар ортузунга чоруткан политиктиг ажылдар

1953 чылдың часкы тарылгазының үезинде СЭКП Каа-Хем райкомунуң библиотеказы элээн ажылдарны чоруткан. Райком колхозтар төптеринге агитаторларның 2 хонук хуусаалыг семинарларын чоруткан. Агитаторларга дараазында лекцияларны номчаан: «И. В. Сталин социализмдеи коммунизмче шилчиринің баштайгы кол негелделериннің дугайында», «Партияның болгаш чазактың чуртту моон соңгаар сайзырадырының болгаш быжыглаарының талазы-биле хемчеглери» «Часкы тарылга үезинде бистің сорулгаларывыс», «Часкы тарылга бетинде хөрзүнү сайзырадыры болгаш тарылгага үрезинни белеткээри», «Часкы тарылгага трактор, хову бригаларының ажылдарын организастаары болгаш оларның эштелгези», «Часкы тарылга үезинде социалистиг чарыш болгаш ону удуртуру», «Часкы тарылга —ажыл-агыйның политиктиг чугула компаниязы» Часкы тарылга үезинде агитаторларга ажыглаза чогуур лекция, беседаларның темаларын чогаадып тургузуп берген. Тарылга үезинде көзүлген түннел багай эвес болган, тарылганы 9—10 ажыл хүннеринде доозар деп кыйгырыгны херек кырынга боттандырары-биле районнуң чамдык колхозтарында агитколлективтер болунуң ажылын чаартып тургускан. «Большевик», «Победа» колхозтарда агитаторлар тарылганың бүгү дургузунда трактор бригаларынга хүн-бүрү беседаларын номчуп турганнар. Ылангыя «Большевик» колхозта агитаторлар Ф. Бжитских, Е. Пазтерин, У. Рукавицын база «Победа» колхозта эштер Синютина, Попова, Д. Дагба олар беседаларны, номчулгаларны механизаторларга, колхозчуларга доктаамал чорудуп турарлар.

Ооң-биле чергелештир тарылга шөлдери кеску агитация—лозунгулар, плакаттар, диаграммалар-биле эки шиметинген. Хуудустарны хову турлааңда үндүрүп турар. Ылангыя «Большевик» колхозтың хову турлааңга 12 удаа үнген. Ол үнген дугаарларда часкы тарылга ажылының чедишкиннерин, четпестерин, мурнакчыларны бижип турар. «Большевик» колхозта агитколлективтің агитаторлары тарылга шөлдеринге 17 беседаларны, 14 номчулгаларны, 4 лекцияларны, 4 бүдүрүлге хураларын организастаан.

Районнуң колхозтарының часкы хову турлагларына район төвүнден үнген 14 кижи составтыг культбригада 5 колхозтарның шөлдеринге оюн, концерт чүүлүн көргүскен.

Үстүнде чедишкиннер-биле чергелештир четпестер база бар. Чүл дизе, тарылга үезинде «Октябрь 30 чыл ою», «Октябрь 14 чыл ою» колхозтарда агитколлективтер чогуур негелдезинге чедир ажылдап шыдаваан, агитаторлар бригадаларга кончуг ховар барып, лекция, беседа, номчулганы эвээш чорудуп турар.

Бо колхозтар тарылганы 9—10 ажыл хүннеринде доозар деп кыйгырыгны күүсетпээн. Ол колхозтарда партия эге организацияларының секретарьлары эштер Чүварев, Кулакова олар агитаторлар-биле боттуг ажылдарны чоруткайн үк ажылды сулаткан.

СЭКП райкомунуң чанында 30 кижи составтыг илеткелчилер бөлүү бар, болуктуң ажылы чүгээр чоруп турар. Сөөлгү ийи айларның дургузунда 122 лекцияларны болгаш илеткелдерни ажылчы чоннар ортузунга чоруткан. Бөлүктүн кежигүннериндеи идепкейлиг эштер болза, Бояровка школазының башкызы эш Шыдыраа, ВЛКСМ райкомунуң инструктору эш Есипов база эштер Киселев, Плясовских, Хлопицкий, Осмаловский олар чоң ортузунга эң хөй лекция беседаларны чорутканнар. Ооң-биле чамдык албан черлериниң удургукчулары, илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннери эштер Зайцев, Мочил, Гаврин, Данзанов, Середкин, Гуляев олар массаның мурнунга лекция, беседа чорударынга киришпээннер.

Ам СЭКП райкому ажылчы чоннар ортузунга политиктиг агитация ажылын улам күштелдирер дээш ажылдарны чорудуп турар.

В. ЧЫМДАН.

СЭКП Каа-Хем райкомунуң пропаганда болгаш агитация киллизиниң эргелекчизиниң орлакчызы.

РАЙОННУҢ КОМСОМОЛ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Барыын-Хемчик районнуң комсомол конференциязы болуп эрткен. Отчёттуг үеним иштинде районнуң комсомол организацияларының чорудуп келген ажылының дугайында илеткелди ВЛКСМ райкомунуң секретары эш Сурунгур кылган.

Конференция, районнуң комсомол организациялары аныяк өскеннерни коммунистиг ёзуга кижизидер, районнуң социалистиг чаартылгазының херээнге оларны идепкейлиг кириштирер талазы-биле элээн чедишкиннерлиг болганын база организас-политик талазы-биле быжыкавын демдеглээн.

Ооң-биле чергелештир комсомол организацияларының ажыл-чорудулгазында улуг четпестер барын, ылангыя аныяктарның идеологтуг кижизидилгезиниң ам-даа сулазын, комсомолчулар бүш-ажылга, өредилгеге болгаш хөй-ниитиниң ажылдарынга мурнакчы үлегер көргүзер чорукту бүрүү-биле чеҗип албайн турарын конференцияга санал-шүгүмчүлел кылганнар демдеглээн.

ВЛКСМ райкомунуң болгаш комсомол эге организацияларының ажылында илеретинген четпестерни узуткаар талазы-биле делгеренгей доктаалды конференция хүлээп алган.

Конференцияга комсомолдуң район комитединиң чаа составын, ревизия комиссиязын соңгаан.

ВЛКСМ райкомунуң бирги организастыг пленумунга райкомнуң секретарьларынга эштер Сурунгур, Даньков олар соңгутурганнар.

Эәрбектің хөмүр уургайында эш О. Хорлуу ажылынга эки көргүзүглерлиг болуп турар. Ол хөмүр дашты оваажа сөөртүр планын үргүлчү 125 хуу күүседип, мурнакчы, ажылынга кызымак шахтёрларның бирээзи болуп турар.

Чурукта: шахтёр О. Хорлуунуң хөмүр дашты вагонетка-биле оваажа аппар чыдары.

Чуруу **С. Феоктистовтуу.**

Суму Соведининң сессиязы

Бай-Тайга районнуң Көп-Сөөк суму Соведининң III сессиязы «Победа» колхозтуң часкы тарылганы доосканының түннелдериниң болгаш бедик дүжүттү өстүрер талазы-биле сорулгаларның үстүнде колхоз даргазы эш Моңгуш-оолдуң илеткелин дыннап, чугаалажын көрген.

Колхоз тарылганы бо чылын эки белеткелдиг эгелээнинің болгаш тарылга үезинде организас-массалыг ажылдарны колхоз баштаар чери, партия эге организациязы эки тургусканының түннелинде часкы хову ажылдарын 10 ажыл хүннеринде дооскан. Тарылга планы 108,8 хуу, ооң иштинде кол культура кызылтас тарылгазы 121 хуу ажыр күүсетинген.

Бай-Тайга МТС-тин «Победа» колхозтуң ховуларынга ажылдап турган № 5 трактор бригадазы (бригадири коммунист эш Дайчиир-оол) часкы хову ажылдарынга кызымак ажылдаан. Трактористер Имижап, Виктор олар эәлчег нормазын үргүлчү 150—175 хуу чедир күүседип турган. Тракторист Дайчиир-оол хүнде бир тараа чаштырар машина-биле 53 га черге чаштырыгны кылып, 12 га черни тарып турган. Ол ышкаш коммунистер Күдерек, 60 ажыг харлыг Успун, сөөртүкчү Чадзын, колхозчулар Дүүдең, Ч. Кадр, Ириндоо олар часкы хову ажылының нормазын 125—175 хуу күүседип турганнар.

Үстүнде айытынган чедишкиннер-биле чергелештир часкы тарылга үезинде четпестер турганын сессияга илередип чугаалашкан. Чүл дээрге, колхозтуң № 1 хову бригадазынга ажылдаза чогуур турган 79 колхозчулардан чүгле 49 кижи доктаамал ажылдаан. Өскелери кандыг-бир чылдагаан какаш, ажылдавайн барган. Бо талазы-биле колхоз баштаар чериниң буруузу база бар. Тарылга үезинде колхоз төвүнге түр ажылдаар уруглар яслизин организаставаанындан дыка хөй хөрээжен колхозчулар ажылга үнмээн.

Сессияга санал-шүгүмчел кылганнар колхозчу массаның ортузунга культурамассалыг ажылдарны онза четчес организастаанын, ылангыя концерттер, кино көргүзүглери кончуг кызыы, агитация-массалыг ажылдар четпес деннелдиг болганын демдеглээннер. Бо четпестерни моон соңгаар өөренип көргеш, үнезинни биле узуткаарын сессия колхоз баштаар чериниге, суму Соведининиң күүскомунга дааскан.

Бедик дүжүт өстүрер сорулга-биле моон соңгаар кылып чорудар ажылдарны сессия тодараткан. Кызыл-Дагның, Сукпактың суттарылга бугаларын септеп, оларны ажыглалга чогуур өйүнде кириперин чугула сорулга деп сессия көргеи. Ам үеле үнүп орар чаш тараларны мал чип турар, ооң-биле демисел чорудар төлөде, дос кажааларны тудуп, колхозчуларны беле хондуруп, чайлаглаар черни тодарадырын сессия айыткан.

Тараанын үнүш-дүжүдүнге хоралыг бүгү техниктиг хемчеглерни чоп-шын ап чорударын колхозтуң хову бригадазынга, кедээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериинге дааскан. Ол ышкаш күске ажаап алышкын ажылдарынга белеткелдя ажыгаштан чорудуп, серилиг шаннар турар черлерни, аңаа херектиг түүлдерни белеткээрин бригадирлерде даандырган.

Сессияга чүве чугаалаанар часкы хову ажылдарынга идепкей чок киржилгелиг болганы дээш, массаның ортузунга агитация-массалыг ажылды күштелдирип тургаш, оларның күжүн тарылгаже мөөңнээр чоруктан ыракка турганы дээш суму Соведининиң депутаттары эштер Оржумаа, Чимит-Серен оларны шынгыы шүгүмчүлээн.

Сессия чугаалашкан айтырыг талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

Сессияга суму Совединин чанында тургускан доктаамал ажылдаар комиссияларның ажыл планнарын бадылаан.

Х. ТААН-ООЛ.

Мал ажылынга партия организацияларының удуртулгазы

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизинин шиитпирлери, И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмнин экономиктиг проблемалары» деп гениймиг ажылы болгаш улуг баштынчының съездиниң түннел хуралынга чугаазы бистиң чуртувуска коммунизм тургузуушкунунуң улуг программазы болуп, ол улуг болгаш хүндүлүг сорулганы күүседир дээш кызымакай демиселче ажылчы чоннарны улам сорук кирген. Съездиниң бешки беш чыл планының талазы-биле директиваларында колхозчу кедээни улам хөгжүдериниң, ниитиниң малының баш санын өстүрериниң болгаш ооң продуктулуун белидериниң дугайында онза кичээнгейни салган.

Ол төөгүлүг шиитпирлерни Бай-Тайга районнуң коммунистери база бүгү ажылчы чоннары улуг кедүрлүүшкүн-биле уктып алгаш, оларны өмдыралга боттандырар, ажылга удуртулга болдурар талазы-биле хайныыщкынныг ажылдап киргеннер.

XIX съездиниң үндүрген шиитпирлерин районнуң партия организацияларынга бүгү коммунистиниң киржилгези-биле чугаалажып танышкан, ам ол төөгүлүг документилерни 29 кезек черде партияның политшколаларында, кежээки школаларында өөренип турар. Районда мал ажылын салдынган негелделериниң деннелинге тургузар дугайында айтырыгларны районнуң партия активиниң бүгү коммунистериниң хуралдарынга чугаалашкан. Бо ажылда улуг четпестерни, партия райкому, эге организациялары мал ажылынга удуртулганы куду деннелге тургусканының дугайын ол хуралдарга илереткен болгаш боттандырып чорудар ужурлуг эргежок чугула сорулгаларны партия организацияларының мурнунга салган.

Ооң бээр дыка үр үе эрткен. Коммунистерниң база совет активтериниң чөптүг шүгүмчүлелдерин районнуң партия организациялары өөренип көргеш, чогуур түннелдерни кылып, мал ажылынга удуртулганы экижидип тургузар талазы-биле тодаргай хемчеглерни алган. СЭКП райкому, райүүском эрткен чылдың төнчүзүнден бээр амгы үеге чедир кедээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң чөвүлел хуралдарын 3 удаа, мал эмчилериниң семинарын 2 катап чоруткан. Мал ажылынга ажыглаар кижилерни коммунистерден болгаш өске-даа дуржулгалыг активтерден тургускан. Колхозтарның мал фермаларынга кадарчылар ортузунга агитация-массалыг ажылдарны күштелдирер сорулга-биле 63 агитаторларны тускай ажылдаткан.

1952 чылда малдың баш санын өстүрериниң планын районнуң колхозтары 125 хуу, а район ниитизи-биле 111 хуу күүсеткен. Мал ажылынга улуг кичээнгейни салып турганы-биле Сталин аттыг колхоз ниитинің малын өстүрериниң планын 116,4 хуу, «Мурнакчы» колхоз 118,7 хуу күүсеткеннер. Ооң-биле бады мал ажылынга четпестер база турган. Ылангыя эрткен чылын колхозтар, район ниитизи-биле сиген кезер планны күүсетпээн, төрүүр инек планы база күүсетинмээн.

Мал ажылын улам сайзырадыр, малдың баш санын болгаш продуктулуун өстүрер сорулга-биле партия райкому чамдык организас-практиктиг хемчеглерни база ап чоруткан. Райкомнуң III пленумунга «Молотов» болгаш «Победа» колхозтарда партия эге организацияларының секретарьларының мал ажылынга партийжи удуртулганы канчаар чорудуп турарының дугайында илеткелдерин дыннаваш, ол талазы-биле четпестерни илередип, тодаргай хемчеглерни айыткан.

Бо чылдың I кварталында колхозтар, сумулар даргаларының, кедээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң 2 чөвүлел хуралдарын эртирген. Малдың чайгы семиртилгезин чорудар дугайында районнуң бүгү малчыларының хуралы май 9-та болган. Бо айтырыг талазы-биле хуралдар колхозтарга база болгулаан.

Районнуң чамдык партия организациялары мал ажылынга удуртулганы экижиткен. Ооң чижээн «Победа» колхозтан (парторганизация секретары эш Алыг, колхозтуң даргазы эш Моңгуш-оол) көргүзүп болур. Ында малчылар ортузунга политик-массалыг ажылдар эки тургустунган. Ол колхоз бо чылдың май 1-ге чедир төрээн 618 аңгы-аңгы чүзүн малдарның чаш төлдерин чидириг чокка камгалап алган. Бо чылдың планында көрүнген 5 мал кажааларының үжүн ажыглалга кирген.

Районнуң болгаш колхозтарның ажыл-агыйының бир кол адыры мал ажылында кызымак ажылдап, эки үлегер-дуржулганы көргүзүп турар малчыларның саны өскен. «Победа» колхозта эш Кандан бо чылын төрээн 165 өшкүлериниң 166 анайларын бүрүн камгалап ап, өстүрүп турар. Ол-ла колхозтуң эш Байыр-оол 56 инектерден 56 бызааны, эш Адыг 38 төрээн белерден 38 кулунну бүрүн менди алганнар. Каргы сумузу (парторганизация секретары эш Көже) бо чылын төрүтүнген чаш малдарны чидириг чокка алган болгаш эки доруктуруп турар. Ол ышкаш мурнакчы үлегер көргүзүп турар малчылар районнуң Сталин аттыг, «Мурнакчы» колхозтарында база бар.

Колхозтарда, сумуларда партия эге организациялары мурнакчы малчыларның дуржулгазын бүгү малчылар ортузунга нептередир ажылды экижидип эгелээн. Районнуң сураглыг мурнакчы малчылары эштер Чыдым, Капшына, Бады болгаш Успун, Кочаа олар дыка улуг дуржулганы алганнар. Малды ак-сеткилдии-биле эки ажаары, одарларны таарыштырары болгаш мал бүрүзүн билир болуру чугула деп олар чугаалап турарлар. Малдың арган болгаш кырганнарын кышкы үеде бөш удур тускай чемгерип азыраары, эң хоолулуг сула, көк сиген, дус база кужурбиле чогуур өйүнде хандырары онза чугула.

Районнуң мурнакчы малчыннарының малдың чаш төлүн өстүрериниге алган дуржулгалары улуг. Ам үеде ол дуржулга калбаа-биле нептереп турар. Чаш малды семис-шыырак кылдыр доруктурарынга оларны шын чемгерип ажаары, организмни быжыктырарынга эң витаминниг чем чыжыгнанны бээри аң чугула. Дуржулгалыг малчыларның көргүскенинден алырга, анай, хураганның думчуу дунар, карактары чыртаар, эриннери шивишкилээр болгаш өтпектээр зарыгларынга удур сугга хайндырган чыжыгана ковчуг дузалаар.

Районнуң колхозтарында чурт малын үрелиг малдар-биле эдериштирер ажыл калбарган, ооң туннелинде эки уксаалыг сүткүр, луккур болгаш эткир малдар көвүдеп турар.

Мал ажылында чедишкиннер-биле чергелештир четпестер база ам-даа хөй болуп турарын демдеглээр херек. Партия райкому, эге организациялар, райкүүском, районнуң кедээ ажыл-агый киллизи болгаш өске-даа хөй-ниити организациялары мал ажылынга удуртулганы ам-даа кошкак боттандырып турарындан, малдың баш саны хораар, мал зарыыр, таварылгалар бар. Чижээ: Мөген-Бүрен сумузунда бо чылын төрүтүнген чаш малдар дыка хорап турар. Молотов аттыг, Сталин аттыг колхозтарның баштаар черлери, ында партия эге организациялары мал ажылынга улуг кичээнгей салбайн турарындан мал хорап, малдың продуктулуг болур чоруу оожум өзүп турар.

Үстүнде айытынган болгаш өске-даа четпестерни узуткаш, малчылар ортузунга партийжи политиктиг база организастыг ажылдарны күштелдирип, мал фермаларының ажылын үндезини-биле экижидери негетинин келген.

Мал ажылынга партийжи удуртулганы бедидип тургаш, бешки беш чылда малдың баш санын өстүрер, ооң продуктулуун бедидерин чеҗип алыр талазы-биле даалгаларын күүседири районнуң партия организацияларының хүндүлүг хүлээлгези болур.

Коммунистиг партияның, совет чазактың биске хүн-бүрү көргүзүп турар улуг дузаламчыларынга даянып алгаш, районнуң, колхозтарының 1953 чылда малдың баш санын өстүрериниң, ооң продуктулуун бедидериниң планын район күүседириге бүгү аргалар, күштер бар.

М. ДОРЖУ,

СЭКП Бай-Тайга райкоммунуң секретары.

Районнар солуннарындан

БАРЫЫН-ХЕМЧИК РАЙОНДА

Техниканы ёзулуг-ла чүгеннеп мунган

1943 чылга чедир-ле кандыг-даа өредилге чок, кедээ амыдыралга чораан Оржак Белек-оол ол чылдың апрельде «Барлык» совхозка ат-биле үрезин сөөртүүчүү болуп кирген. Ында трактористерчи, комбайнёрларны адаарган көрүп, чаа техниканы ол кичээнгейлиг сонуургап турган.

Трактористер курзунга өөренирин күүзээн ооң билдириишкинин дирекция чери хандырган. Үш айның курзу аңаа үш чыл школазы ышкаш билигни берген. Ооң ажылга кызымак, техникага мергежиче-ли баштайгы хүннерлен-не эгелеп улуска кайгаткан.

Делегейде мурнакчы совет техниканы ылап-ла чүгеннеп мунган, ооң башкарыкчызында он чыл ажылдап турар эш Белек-оол 1952 чылда 2 мун ажыг га черни ажылдаан. Бо чылдың часкы хову ажылынга эәлчегде 13 ганы дискилээрин 45 чедир, 4,5 ганы аңдарарын 22 чедир, 50 гага тараа чаштырарын 90 га ажыр күүседип турган.

Область Соведининиң депутады Оржак Белек-оол амгы үеде кедир чылдың элбекшилдиг дүжүдүнге белеткел болдуруп совхозтуң шөлдеринде чайгы чер аңдарылгазын чедишкинниг чорудуп турар.

Кыргылданы массалыг эгелээни

Аянгатыда «Комсомол 30 чыл ою» колхоз (даргазы эш Соскур-оол, хой фермазының эргелекчизи эш Шожал) сөөлгү ийи неделяда 1370 ажыг хойларны кыргаан. Ол ажылда 20 кижилиг тускай бригада ажылдап турар. Күрүнеге дүк дужаарының планын барык 1,5 катап күүсеткен.

Хой кыргылдазы районнуң өске-даа колхозтарында массалыг калбарган. «Большевик» колхоз күрүнеге дүк дужаарының планың база доозар четкен. «Ленин оруу» колхозта эш Шой-Сурунге баштаткан 13 кижилиг кыргылда бригадазы дыка эки ажылдап турар.

«Чаа амыдырал».

ТЕС-ХЕМ РАЙОНДА

Бижик билбес чорукту узуткаарынга.

Партияның XIX съездизинин төөгүлүг шиитпирлерин боттандырбышаан, бижикти билбес база биче билир чорукту узуткаарынга хемчеглер багай эвес алдынып турар. 1952 чылда районга ниитизи-биле 170 ажыг кижини хаара туткан 15 бижик белгүмнери үргүлчү ажылдап турган.

Билии шыырак, методтуг дуржулгазы байлак культармейжилерни быжыглавышаан, белгүмнериниң ажылын үргүлчү удуртуп турганындан эрткен чылдың түннелинде бижикти билбес 39 кижини саат чока номчуп база бижип турар кылдыр, болгай билир 38 кижини эки кылдыр өөреткен. Ылангыя Бургутей—16, Соян Вера—12, Конгай-оол—7 кижини тус-бүрү өөреткеннер.

Районнуң хүндүлел самбыразында

Ниитиниң малын өстүрери, ооң продуктулуун бедидери лээш могаг чок ажылдап турар колхозчу малчыннарны районнуң хүндүлел самбыразында демдеглээн. Оларның аразында бо чылын төрээн 353 хойдан 381 хураганнарны менди доруктуруп алган Ленин аттыг колхозтуң хойжузу Доюндуп Никон база бар, а Лаанын кадарган 187 өшкүзүнден 16 өшкү 32 анайларны берген.

Сталин аттыг колхозтуң 340 хоюндан 332 хураганнарны менди ап, эки доруктуруп турар Соян Калданны база хүндүлел самбыразында көргүскен. Шак ындыг мурнакчы малчыннар районда дыка хөй. Калинин аттыг колхозтуң чылгычызы Ёнзак Човуу 30 белериниң кулуннарын бүрүн өстүрүп алган. Чымчак Дежит-оол 190 өшкүзүнден 209 анайларны чангыссаа чидириг чок доруктуруп турар.

«Бурунгаар».

ТАҢДЫ РАЙОНДА.

Байлакшылдың шынчы оруунда

Таңды районда Сталин аттыг кедээ ажылагый артели (даргазы эш В. Рудин) тараанын ниити чыылдазын 1951 чылга деңнээрге 1952 чылда 13.886 центнерни хөй алган. Күрүне мурнунга хүлээлгезин (МТС-ке натура төлевири-биле катай) ажыр күүсеткен. Куш-хүн бүрүзүнге колхозчулар 5 килограмм тараанын алган.

Ниитиниң малын өстүрерине, ооң продуктулуун бедидерине кол кичээнгей салдынып турар. 1950 чылда 824 инек ам 1142 баш четкен, шээр мал 2880 ажыг өскен. Колхоз үрелиг 6 аскырларны, каракуль уксаалыг 50 кошкарларны садып алган, малдың уксаалының ам экижидип турар.

Күрүненің дузазы-биле эрткен чылын колхозтар аразының электри станциязы тургустунган. Электри күжүн чүгле колхозчуларның бажыннарында эвес, фермаларда, колхоз бүдүрүлгелериниң өске-даа адырларында ажыглап турар. Хову ажылы техника-биле хандыртынып турар.

Эрткен чылын эш Сайын-оолдуң бригадазы 800 га шөлдүң га бүрүзүнден 22 центнер дүжүтту алган, бо чылын бригада 1146 га черниң тарылгазын 9 ажыл хүнүнде бедик шынарлыг дооскан. Колхоз тудутнун улуг объектилерин чорутпушаан, тараа күргадыр черни, пилораманы база белеткеп турар.

«Коммунист».

И. МЕДЭЭЧИ

ЧАДААНА ХЕМДЕ ЧАС

Хады, пештүг таңдылардан
Картыраалап ырлап баткан
Чадаана хем-төрээн ием,
Чадаган дег ыржы хемим,
Шыдал күштү төрүп турар
Чырык ногаан эриктериң
Часкы өйүн күштар сактып
Чаныып кээп тур, уткуп тур мен.

Дуруялар ырлап чайлаар
Тулаазынга чедип келгеш:
«Кайы чапта сесерликтиг
Хамык тудуг турупту деп,
Байыр-менди эрээн-даа дег,
Бажың туткан бызаңчыже
Элдепсинип кайгаан-даа дег,
Ээртинип ужуп турду.

Кезек тогдук шуужуп алган
Кедээ ховаа чедип келгеш:
«Чуургадан үнүп кел-ле
Чурттап өскен шөлүвүсту
Тракторлар кайы чапта
Дыргын кылдыр тарый берди.
Ужу кыдыы кайдал» дээзиг
Ужукаштың чоруптулар.

Кежүп чораан черлик кастар
Хөлүн көргеш танывааннар,
Азырал кастар аразында
Аныяк кыс хеме шуудуп
Өткүт ырын ырлап чорда—
Өскелексеп адаарган дег,
Аяс дээрде дээриглеп

Алгыржып каап ужуп турду...
Эзириктиг элик безин
Ээр каттың хаязындан:
«Анайымдан ижип өскен
Агым хемим унун дургзар
Сылдыстардан артык чидиг
Чырып турар чү боор ол» леп,
Кежээ дүне суурумну
Хереп көрүп магадаан боор!
Энир чылгы турлагларын
Эргип келген күштар безин
Аайын тыппайн азып турла,
Амгы кижи—бойдус черни
Эмдик ат дег өредип ап,
Эргим чылынын албаан леп бе?
Чалаана хем-төрээн ием
Чаагайжылга шимедип тур!

Колхозчу малчынның ажыл-ижи

ТУРАН. (Телефон-биле). Бин-Хем районда «Победа» колхозтуң мурнакчы малчыны Чооду Шагдыр бодунда онаалгыг 556 хоюн болгаш 60 өшкүзүн менди, семис кыштаглаткан.

Мал эдержилгезин чөп организастаанындан эш Шагдырның кадарган малы ав чаа соолдап эгелээн, сөөлгү ийи неделяда 53 хойдан 56 хураганнарны хүлээп алган. Чаш мал семис, ооң иелери сүткүр болуп турар.

Малдың өзери ооң чаш төлүп менди алырында, ынчаарга чаш малдың боткур болуру ниити ажаалда хайгаараалдан, ылангыя чайгы семиртилгени эки организастап, кышкы одарлалышкынны чөп чорутканындан кол хамааржыр.

Чооду Шагдыр мал чайлагладырынга амдыгаашкан белеткенип, зооветеринарны ажылдакчыларының сумезин ап турар. Бо чылын Бегирээге база Өөк ынчаар элээн каш одар солуп чайлаглаарын эш Шагдыр планнап турар.

М. КАВАА-САРЫГ.

Сталин аттыг колхозта медпункт

Бай-Тайга районда Сталин аттыг кедээ ажыл-агый артелинде медпунктунуң ажылын чон мактап турар. Ол болза, ооң эргелекчизи аныяк эмчи эш Скосыреваның кызымак күш-ажылының илерээшкини болур.

Медпунктунуң ажыл-агый байдалын таарымчалыг башкарып тургусканындан аңгыда эш Скосырева чоннуң кадыкшылы дээш ак-сеткилин илередип турар.

Колхозтуң школазында арыг-шевер байдалды улам эжидеринге көрүдеви неделя санында, а колхозчуларның чурттаалга байдалынга культура, кадыкшылга дээш 10 хонук бүрүзүнде чорудуп турар. Моонбиле кады эш Скосырева 14 лекцияларны, 67 беседаларны база кылган.

Х. КУЛА.

КОЛХОЗ ШКОЛАЗЫНДА

Тес-Хем районда Калинин аттыг колхозта эш Кочагага баштаткан 11 комсомолчулар ында школаның 1953—54 өредилге чылында оттуларынга 220 кубометрни белеткеп бээрин хүлээнгеш, херек кырында 300 кубометр ыышты школа чанында хап тургускан.

Бо ажылдарга Ажыймаа, Ховакпан, Манчалмаа олар организакчы болуп илерээннер. Ол ышкаш колхозтуң чолачызы комсомолчу Домбуу 18 километр черден бодунуң автомашинызынга ыяш сөөртүрүп эки хандырган.

А. ТОГУТ-ООЛ.

Чаа „Шалыпчы бригадалар“ өзүп, быжыгып турар

Ам, Кыдаттан болгаш Кореядан Чехословакияга болгаш Венгрияга чедир чаа „Шалыпчы бригадалар“ улус-демократтыг чурттарның нүүрү-биле тыптып келген үеде,— ам бистиң партиявыска демисежири чшик апарган, харын ажыл безин хөглүү-биле чорупкан.

(И. СТАЛИН).

Империалистиг системага күштүг согуушкун

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 9.597 муң дөрбелчин километр, чону 475 миллион кижи

Кыдаттың улус революциязының 1949 чылдагы тиилелгези бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг. «Бистиң чуртувуска Октябрь революциязының соонда Кыдатка улустуң хосталгалыг шимчээшкининиң тиилелгези болза, делегей империализминиң бүгү системазынга болгаш бистиң үевисте империалистиг агрессияның бүгү планнарыңга чаа күштүг согуушкун болган»—деп эш Молотов чугаалаан.

1949 чылдың октябрь 1-де Кыдат улус чарлатынып тургустунганындан бээр үш ажыг чылдарның дургузунда республиканың ажылчы чоннары ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң талазы-биле канчаар-даа аажок улуг чедиишкиннерни чедип алган. Делегейниң революстуг болгаш ажылчын шимчээшкининиң «Шалыпчы бригадаларының» бирээзи Кыдат Улус Республикада улуг чаартылгалар болган.

Улуг кыдат улус ажыл-агыйын кыска хуусаада катап **тургускан, бирги беш чыл планын** өзугаар экономиктиг тургузуушкунну калбартырынче кирген. Үлетпүр бүдүрүлгезининиң хемчээли 1949 чылга деңнээрге 1951 чылда безин 2 катаптан ажыг өскен. Чер реформазын чоруткананың түнелинде тараа культураларының дужүү 1949 чылга деңнээрге 1951 чылда 128 хуу, хөвеңнии—252 хуу болган. Хөй чылдарда уламчылап келген саң-хөө бергедээшкининиң уштунган. Он-он миллион кижилер өөредилгениң янзы-бүрү хевирлери-биле хаара туттунган.

Ажылчыннарның ажыл төлевири 1949 чылдаазындан 1952 чылда 60—120 хуу хөй болуп турары, үүгле чаңгыс эгелээн чылда безин бир миллион ажылчыннар чурттаар баженнар алган чорук — ажылчы чоннарның амыдырал деңнелиниң дүрген өзүп турарын херечилеп турар.

Кыдат улус бодунуң улус-демократтыг күрүнезин бүгү хемчег-биле быжыглавышаан, америк империалистернин Ыраккы Чөөн-чүкте эжелекчи планнарын үзе шаап турар. Кыдат улустуң эки-турачылары Кореяның Улустуң армиязының кезектери-биле хол-холундан тутунчуп алган америк эжелекчилерге удур корей фронтуда демисежип турарлар.

Кыдат Улус Республиканың чедиишкинниг хөгжүлдезинге Улуг Совет Эвилелиниң ак-сеткилдиг дузаламчызы болгаш ийи улуг улустарның акы-дунма найыралы канчаар-даа аажок улуг ужур-дузалыг болуп келген болгаш болуп турар. Совет Эвилели-биле найыралдың болгаш ооң деткимчезиниң дугайында эш Мао Цзэ-дуннуң үнелеп чугаалааны:

«Бир эвес Совет Эвилели турбаан болза, бир эвес делегейниң антифашистиг ийиги дайынынга тиилелге чок турган болза, бир эвес япон империализм чылча шаптынмаан болза, ол биске онза чугула,—бир эвес Европага чаа демократияның чурттары тыптып келбээн болза,... мындыг үеде бис тиилелгени чедип ап шыдаар бис бе? Канчап-даа чок».

Совет болгаш кыдат улустарның улуг найыралы болза, найырал, эвилел болгаш бот-боттарынга дузалажылга дугайында төөгүлүг керээ-биле быжыглатынган. Ол улуг найырал чаа Кыдаттың төнмес күштериниң болгаш күчүзүнүң үнер төзү болуп турар. Кыдат ажылчы чоннар боттарының улуг херээниң тиилелгезинге чайгылыш чок бүзүрелди ол найыралдан тып ап турар.

Хосталга болгаш тайбың дээш демиселде

КОРЕЙ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

Бүгү Кореяның девискээри 220,7 муң дөрбелчин километр, чону 30 миллион чыгыы кижи

1945 чылдың августа Совет Армия япон империализмниң хөй чылдардагы дарлалындан Кореяны хостаан.

Корей улустуң төөгүзүнде бир дугаар-ла улустуң өзулуг күрүнези—Корей Улус-Демократтыг Республика тургустунган. Корей улус бодунуң улус-демократтыг күрүнезин тургузуп алгаш, тайбың тургузуушкунну калбартып эгелээн турган. 1946 чыл-биле деңнээрге 1949 чылда үлетпүр продукциязының хемчээли 4 катап көвүдээн. Улус-демократтыг чазак көдээге чер реформазын чоруткан. Ооң түнелинде тарылга шөлү 25 хуу калбарган болгаш тараның дужүү улуу-биле өскен.

Ынчалза-даа, корей улустуң ол тургузукчу тайбың күш-ажылын америк империализмниң дайынныг халдаашкыны соксаткан. Ам үш чыл чыгыы үениң дургузунда Кореяның девискээринде дайынның чалбыыжы өшпейн хып турар. Корей улус бодунуң хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалавышаан, Ыраккы Чөөн-чүкке болгаш бүгү делегейге тайбың дээш америк-англи эжелекчилерге болгаш оларның чалчаларынга удур хосталгалыг чөптүг дайынны чорудуп турар.

Корей улустуң баштынчызы эш Ким Ир Сенниң бижип турары: «Бодунуң карак-кызыл, эрестиг демиселинде бистиң улус чаасказан эвес. Хостуг улустарның деткимчезинге даянып турар бис. Күчүлүг улусчу Кыдат дузалаары-биле бисче бодунуң эки-турачыларын чоруткан. Ол дузаламчы болза, социалистиг күчүлүг лагерьниң улустарының сталинчы найыралының улуг үлегери болур».

Корей улус болгаш ооң маадырлыг армиязы күш-ажылчы партияның удуртулгазы-биле, кыдат улустуң эки-дурачыларының акы-дунма дузаламчызы-биле хоралыг дайзынга удур бүрүн тиилелгени чедип алыры-биле шүүт шиитпирлиг демисежип турар.

Эжелекчилерге удур бүрүн тиилелгени чедип алыр дээш демиселге кыдат болгаш корей улустарны И. В. Сталинның мындыг сөстери сорук киирип турар: «Бир эвес Англия болгаш Американың Катышкан Штаттары Кыдаттың Улустуң Чазааның тайбың саналдарын шүүт хүлээп албас болза, Кореяда дайын үүгле эжелекчилерниң аштырыышкыны-биле дооступ болур».

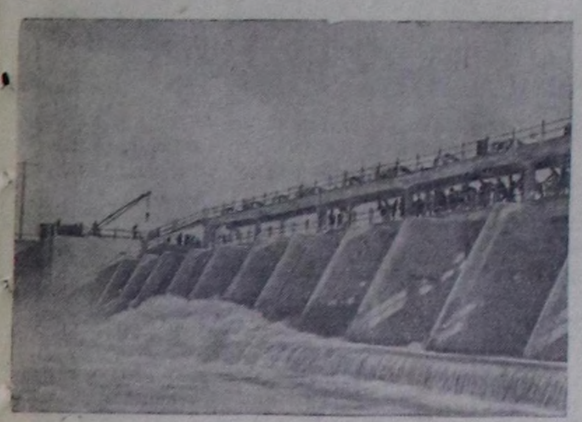

Чурукта: Кыдат Улус Республиканың Цзянсу можуда чаа суггарылга системазының суг хуваап таарыштырар чери.

Синьхуа агентилелиниң Фото чуруу.

Хостуг улустарның кады ажылдажылгазының үлегери

ПОЛЬША УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 312 муң дөрбелчин километр, чону 25 миллион чыгыы кижи

Польша биле ССРЭ-ниң аразында харылзаларга дайын сөөлүнде чылдарда үндезин эргилде болган. Ол эргилделиг чорук ийи чурттарның аразында найырал, бот-боттарынга дузалажылга болгаш дайын сөөлүндеги кады ажылдажылга дугайында керээ-биле илеретинип быжыглатынган. Ол керээ болза, хостуг улустарның чаа хевирлиг найыралының болгаш харылзаазының үлегери болур.

Хосталганың соонда эрткен үениң дургузунда Польшага революстуг ханы чаартылгалар болган. Чуртта үлетпүр чедиишкинниг хөгжүп турар. Үлетпүр бүдүрүлгезининиң хемчээли дайын мурнундагызындан 1952 чылда 3,5 катап көвүдээн. Ажылчы чоннарның тургузукчу тайбың күш-ажылының чедиишкиннериниң иле-рээшкини болза, Польшаның найсылалы—Варшава бустуушкуннуң тогланчызы турганындан дүргени-биле катап төрүтүнүп турары болур. Совет Эвилелинин күселиби-биле Варшавада эртемниң болгаш культураның ордузун тургузуп турар. Ол болза, хостуг улустарның кады ажылдажылгазының херечилели болур.

Чуртта экономиктиг болгаш техниктиг чаартылгаларга үндезилээш, культура улуу-биле хөгжүп турар. Хоорайларда болгаш көдээде ургуларның бүгү-нинти ынавыла өөредилгезин боттандырып чоруткан. Дээди өөредилге черлери 1938 чылда 27 турганындан 1951 чылда 82 чедир өскен, ында өөренип турарлар 48 муң турганындан 134 муң четкен.

Польшаның социализмче улам-на дүргеп турар шимчээшкини болза, Совет чуртту бүгү талалыг дузаламчызындан болгаш хостуг улустарның найыралдыг, бот-боттарынга дузаламчызындан болдунган. Хостуг улустарның кады-ажылдажылгазын сорук киирип турар күштүг дугайында польша улустуң баштынчызы Б. Беруттуң И. В. Сталинга тураскааткан үүлүнге бижээни:

«Сталинчы идеяларның чардынмас, амыдыралга бадытканып турар болгаш улам тиилеп турар күжү улусчу Кыдатта болгаш Польшада, Чехословакияда болгаш Герман Демократтыг Республикада, Венгрияда болгаш Румынияда, Болгарияда болгаш Албанияда, хосталгага ынакшылдыг Вьетнамда болгаш маадырлыг Кореяда кижилерниң угаан-бодалында болгаш чүректеринде ам сиңниккен».

ССРЭ-ниң хөгжүлдезининиң бешки беш чыл планы Польшаның ажылчы чоннарының чүректерин өөртүп, демократияның болгаш социализмниң лагериниң күштериниң тиилелгезинче—«Шалыпчы бригадаларның» чаа тиилелгезинче польша улусту сорук киирип турар.

Улустуң бодунуң шилип алганы орук-биле

ЧЕХОСЛОВАК РЕСПУБЛИКА

Девискээри 128 муң дөрбелчин километр, чону 12 миллион кижи

Чехословак күрүнеиниң найсылалы — хоочун Праганың шөлдериниң бирээзинде гранит даш бедиглел кырында «Т—34» деп демдектиг совет танкыны тургузуп каан турар. Ол болза, 1945 чылдың май 9-та даң чыып орда Прагага бир дугаар кирип келген дайынчы машина. Ол совет танк болза, Чехословакияны маадырлыг Совет Армияның хостаанының демдээ болуп турар.

Хосталганың баштайгы хүннеринден эгелээш-де Чехословакия социалистиг улуг совет күрүнеиниң бүгү талалыг дузаламчызын ап келген. Ооң ачызы-биле Чехословакияның улузу социализмниң үндезиннерин чедиишкинниг тургузуп турар.

1949 чылдың январь 1-ден эгелеп чехословак улус бодунуң бирги беш чыл планын боттандырарынче кирген. Бүгү Чехословакияда ам тудуушкун ажылы канчаар-даа аажок калбарган. Чаа күчүлүг бүдүрүлгелер, хоорайлар болгаш суурлар тургустунгулаан. Улус массаларның чогаадыкчы инициативазы-биле социалистиг чарыш калбак хемчээлдиг өскен. Үлетпүр бүдүрүлгези 1952 чылда дайын мурнунуң деннелинден ийи катап чыгыы ашкан.

Көдээ ажыл-агый бедик деңнелче чайгылыш чокка үнүп турар. Чүс-чүс мун көдээ ажыл-агый машиналарын көдээже чорудуп турар. 1953 чылда чурттуң ховуларында 45 муң тракторлар ажылдап турар. Чехословакияның тараачыннары совет чурттуң колхозчу тараачыннарының үлегерин көргеш, көдээ ажыл-агыйны коллективтиг хевир-биле чорударының артык күштүүнге улам-на бүзүреп турарлар.

Чехословакияда культура революциязы калбаа-биле чорутунган. Хөй санныг школаларны, дээди өөредилге черлерин тургустаны бүгү ажылчы чоннарга өөренир арганы калбаа-биле берген.

Чехословак Республиканың чоокта чаа мөчээн президентизи, чехословак улустуң баштынчызы Клемент Готвальд эш Сталинга тураскааткан чугаазынга мынча дээн: «Улус-демократтыг чурттарны делегейниң революстуг болгаш ажылчын шимчээшкининиң «Шалыпчы бригадалары» деп эш Сталин адаан. Чехословакияның ажылчы чоннары Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле, улус демократиязының өскө чурттары-биле кады Сталинның улуг идегелин шынзыктырар...»

Чаа Чехословакия улус боттарының шилип алган оруу-биле—социализмче дорт болгаш бүзүрелдиг базымнар-биле бурунгаар чоруп орар.

ААС-КЕЖИИНИҢ ХҮНҮ ЧӨӨН-ЧҮКТЕН КЕЛГЕН

РУМЫН УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 238 муң дөрбелчин километр, чону 16 миллион кижи

Румынияның алдарлыг чогаалчызы Николае Морару Совет Эвилелинге аалчы болуп чорааш, мынча деп медеглээн:

—Мээң чуртум дүүн—човуланныг карацгы дүне турган, а бо хүн мээң төрээн чуртум—карак чылчырыктап турар чырык, өөрүшкүлүг хүн болган. Хосталганың болгаш аас-кежиниң хүнү биске Чөөн-чүктен келген.

Шынап-ла улустуң эрге-чагыргазының чылдарында чурттуң хевир байдалы мырыңай өскерилген. Румынияның ажылчы чоннары румын ажылчын партияның удуртулгазы-биле, румын улустуң алдарлыг оглу, Румын Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы эш Георгиу Дежтиң шылгарангай бөшталгазы-биле социалистиг тургузуушкуннуң оруу-биле чедиишкинниг чоруп орар.

Беш чыл планы-биле чуртта үлетпүрнүң мырыңай чаа адырлары; машина тудуушкуну, электри техникалыг үлетпүр болгаш өске-даа адырлар тургустунган. Үлетпүр продукциязының 54 хуузу бүдүрүлгениң чепсек-херекледелерин кылыр бүдүрүлгелерге онаажып турар.

1945 чылда чорутунган аграр реформазы-биле ажылчы тараачыннар 1.109 муң гектар черни алган.

Румын улус социализмниң улуг тудугларын: Дунай — Кара-даллай каналын, «Скындейниниң» бажынын, В. И. Ленин аттыг гидроэлектри төвүн тургузуп турар.

Улустуң культуразы өлүп турар. Чуртта ортумак школаларда өөренип турарларның саны 1948 чылда турганындан ам 4 катап, а студентилер—2 катап өскен. Бижик билбес чорук чуртта колдуунда узуткатынган.

Румын улустуң материалдыг чаагай байдалы хүн келген тудум-на экижип турарын мындыг чаңгыс чижек-биле көргүзүп болур: Бо чылдың бирги кварталында ажылчы чоннар эрткен чылдың ол үезинге бодаарга үлетпүр болгаш аъш-чем бараннарын 40 хуу хөйну садып алган.

Румын Улус Республика Совет Эвилелиниң-биле найыралдан социализм дээш демиселге күштерниң дөстерин тып ап турар.

АЖЫЛЧЫННАРНЫҢ болгаш тараачыннарның күрүнези

ВЕНГР УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 93 муң дөрбелчин километр, чону 9 миллион кижи

«Венгр Улус Республика болза, бүгү эрге-чагырга күш-ажылчы улуска хамааржып турар ажылчыннарның болгаш тараачыннарның күрүнези болур» деп Венгрияның чаа конституциязында бижээн.

ССРЭ-ниң Конституциязы Венгр Улус Республиканың конституциязынга үлегер болган. Чаа конституция болза, улус ажыл-агыйының болгаш культуразының бүгү адырларынга венгр улустуң чедип алган улуг чедиишкиннериниң өөрүнчүг түүнелдерин дүрүмчүткен.

Венгр Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы эш М. Ракоши мынча деп бижип турар: «Бистиң улузувус бодунуң төөгүзүнде бир дугаарда-ла хосталганың агаарын тынып, чаа амыдыралдың бүгү-ле чаагай үре-түүнелин ажыглап, чаартылгалыг улуг херектерни боттандырып турарывыс—Совет Эвилелинин, улуг Сталинның ачы-хавыяазы».

Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле венгр улус үш чыл планын чедиишкинниг күүсеткеш, ам беш чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш кызымак чүткүлдүг демисежип турар.

Улустуң эрге-чагыргазының чылдарында Венгрия аграрлыг чурт турганындан индустриалдыг чурт болу берген. Ооң-биле көдээ ажыл-агый база сайзыраан.

Ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культуралыг деңнели улуу-биле бедээн. Ол сорулгага республиканың национал орулгазының 75 хуузун 1952 чылда чарыгдаан.

Күрүне хуралының чоокта чаа болуп эрткен соңгулдаларынга хамаарышпас чоруктун улус фронтузунуң кандидаттары дээш соңгукчуларның 98 хуузу бадылаан чорук болза, венгр ажылчы чоннарның политиктиг идепкейниң дугайын херечилеп турар.

Венгр улус ажылчыннарның болгаш тараачыннарның күрүнезин тургускаш, бодунуң төөгүзүнде бир дугаарда-ла өзулуг хостуг төрээн чуртун тып алганнар. Олар ол төрээн чуртун Венгрияның ажылчы чоннар партиязының удуртулгазы-биле социализмче оруктап чедиишкинниг хөгжүдүп турар.

Чырыткылыг келир үениң чаагай бедиктеринче

БОЛГАР УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 111 муң дөрбелчин километр, чону 7 миллион кижи

СЭКП-ниң XIX съездизинге байыр чедирип тургаш, болгар компартияның ТК-зының чиңгине секретары эш В. Червенков мынча деп медеглээн:

«Болгар улус болза, улус демократиязының чурттарының өске улустары-биле бир-дөмей, Ленин—Сталинның партиязының болгаш Совет Эвилелиниң ачызы-биле үүнү чедип алганын эки медереп билир. Ам хостуг болгаш деңэргелиг улус болур аас-кежикти, бодунуң үндезин эрге-ажыктарын өзугаар чаа амыдыралын тургузар болгаш социализмниң оруу-биле бүзүреллиг бурунгаар чоруур арганы Ленин — Сталинның партиязының болгаш Совет Эвилелиниң ачызы-биле болгар улус чедип алган».

Бүгү Болгар ажылчы чоннарның сеткилсагызы болгаш угаан-бодалы бо сөстерде илеретинген.

Болгар улустуң улуг чедиишкиннериниң дугайын мооң адаанда саннар чугаалап турар. Үлетпүр бүдүрүлгезининиң хемчээли дайын мурнундаазындан 1951 чылда-ла 4,6 катап ашкан. Улустуң орулгазы 1939 чылдаазындан 1952 чылда ийи катап чыгыы өскен, 1951 чылда күрүнеге дужаар тараның 60 ажыг хуузун социалистиг сектор берген. Үүрмектер садар өртектерни 1952 чылда ийи катап чиигеткен.

Чүгле Ленин—Сталинның революстуг теориязы-биле чепсегленген коммунистер төрээн чурттун көдүрүп, бүдүрүкчү күштерниң дүргеп хөгжүлдезин, национал культураның чечектелиишкинин хандырып шыдаар деп үвени болгар улус бодунуп туржулгазындан бүзүреп турар.

Болгарияның ажылчы чоннары келир үеже, чырыткылыг чаа бедиктерже бүзүрелдиг көрүп турарлар. Боттарының улам ынайгы чедиишкиннерин тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң улуг лагериниң өзүп турар күчүзүнде деп олар көрүп турарлар.

Болгар улус Ленин—Сталинның гениязары чырыткылаан болгаш Георгий Димитровтуң айыткан оруу-биле чорааш болунуп чуртунга социализмни тургузар.

Революстуг чаартылгалар

АЛБАНИ УЛУС РЕСПУБЛИКА

Девискээри 28,7 муң дөрбелчин километр, чону 1,1 миллион кижи

Улус демократиязының өзу-чуруму туруп келген чылдарның дургузунда Албания танытынмас кылдыр чаартынган. Европаның чартык феодалдыг хожуданга күрүнези турганындан Албания ам индустриалдыг аграрлыг улус-демократтыг күрүне болу берген.

Албани ажылчы чоннар ССРЭ-ге социалистиг тургузуушкуннуң дуржулгазын ажыглап алгаш, социалистиг ниитилелди тургузар дээш чүткүлдүг демисежип турар. 1949—1950 чылдардагы ийи чыл планын чедиишкинниг күүсет кениниң түнелинде безин республикада Ленин аттыг гидроэлектростанция, Сталин аттыг улуг пес-таавы, чигир комбинаттары болгаш өске-даа бүдүрүлгелер тургустунган.

Улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң бирги беш чыл планын күүседиринче Албания 1951 чылда кирген. Бирги беш чыл планының чедиишкинниг күүсетинип турарын Албанияның үлетпүр бүдүрүлгезининиң хемчээли дайын мурнундаазындан 1952 чылда 7,5 катап ашканы болур.

Албани көдээде кончуг улуг чаартылгалар болдунган. Көдээ ажыл-агыйда бүдүрүлге кооперативтерин тургузары калбарган болгаш он-он МТС-тер ажылдап турар. Культура тургузуушкуну калбаа-биле хөгжээн. Ажылчы чоннарның өөредилгеже чүткүлү кажан-даа кеступ кербээни-биле өскен.

Албани улустуң баштынчызы эш Энвер Ходжаның чугаалааны: «Мынча деп кайгап чугаалап турар кижилер бар: бүгү талаларында фашистиг араатаннар-биле хүрээлеткен албани улус ышкаш бичии улус канчап маадырлыг удурланыышкынны кылып, бүгү фронтуларга демисежип база тиилеп шыдаар чоор? Аңаа харыы билдингир. Тиилетирбес Совет Эвилели бар болганындан албани улус партиянын удуртулгазы-биле бодунуң иштики болгаш даштыкы дайынныларынга удур демисежип, тиилеп келген болгаш оларны кажан-даа тиилээр».

Феодализмден шуут социализмче

МООЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА

Девискээри 1.592 муң дөрбелчин километр, чону 90 муң чыгыы кижи

Бо чылдың июль 11-де моол улус бодунуң революциязының 32 чыл оюн байырлаар. Бо чылдарның дургузунда моол улус бодунуң күрүне тургузуушкунунуң бүгү адырларының талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган. Моол ам хөгжүлденің капиталистиг оруундан чайлааш, феодализмден социализмче орук-биле шуут хөгжүп турар.

Чуруттуң ажыл-агыйының кол адыры—мал ажылы улуу-биле хөгжээн. Революция мурнундагы үе-биле деңнээрге, малдың баш саны 2,5 катап өскен. Ынчангаш малының санычын кижи бүрүзүнге онаажыр талазы-биле МАР ам делегейде бир дугаар черни эзлээн.

Республиканың үлетпүрү база-ла улуг чедиишкиннерни чедип алган. Ам Моолда каш чүс үлетпүр бүдүрүлгелери ажылдап турар. Оларның иштинде энергетиканың, эштин болгаш аъш-чемнин улуг комбинаттары база тудуг материалдарының каш-каш заводтары бар.

Совет Эвилелиниң акы-дунма дузаламчызының ачызы-биле Моол болза, араттарның өзулуг хостуг, байлакшыл болгаш хамаарышпас күрүнези болган. Мооң ужурунда Моол Арат Республиканың премьер-министри эш Ю. Цеденбал моол улустуң мурнундан мынча деп бижип турар:

—Моол Арат Республиканың ажылчы чоннары болза, тиилетирбес Совет Эвилелин долгандыр боттарының чаңгыс эвин болгаш сырый катыжышкынын улам быжыглаар күселин болгаш шиитпирлиин, Ленин—Сталинның өлүм чок улуг херээнге эчизинге чедир шынчызын болгаш бердингенин медеглеп турар.

Европаның төөгүзүнде эргилделиг чорук

ГЕРМАН ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

Девискээри 108 муң дөрбелчин километр, чону 20 миллион ажыг кижи

Чоокта чаа, май 8-те, немец улус бодунуң хосталгазының хүнүн байырлап эрттирген. 1945 чылдың май 8-те Совет Армияның тиилелгезининиң түнелинде гитлерлиг фашизмниң дарлалындан немец улус хосталган.

Ол хосталганың ачызы-биле 1949 чылдың октябрьде Герман Демократтыг Республика тургустунган. Герман Демократтыг Республиканың тургустунганы-биле холбаштыр эш Сталинның айытканы: «Тайбыңга ынакшылдыг Герман Демократтыг Республиканы тургустунганы болза, Европаның төөгүзүнде эргилделиг чорук болур».

Герман Демократтыг Республикада өзулуг демократтыг, тайбыңга ынакшылдыг өзу-чурум тургустунган. Чуртта кол удуртур күш—ажылчын аңгы.

Эрге-чагырга улустуң холунга киргени-биле улус ажыл-агыйын катап тургузары болгаш хөгжүдери дүрген темпиде кирген. Германияның социалистиг чаңгыс-аай партиязының инициативазы-биле республиканың чазаа эткен чылын улус ажыл-агыйының беш чыл планын бадылаан. Ол план шынында республикага социализмниң үндезиннерин тургузарының беш чыл планы болур.

Ам үеде бүгү үлетпүр продукциязының 80 хуузун күрүне үлетпүрү берип турар. Көдээ ажыл-агыйда 600 МТС-тер тараачыннарга дузалажып турар. Республикада көдээ ажыл-агыйның 4 муң бүдүрүлге кооперативтери тургустунган.

Герман Демократтыг Республикага социализмниң үндезинин тургузар сорулга ам үеде тургустунганын республиканың президентизи эш В. Пик айтып турар.

Герман Демократтыг Республика болза, чангыс-аай, демократтыг, хамаарышпас болгаш тайбыңга ынакшылдыг Германияны тургузар дээш немец улустуң патриоттуг шимчээшкининиң улам-на быжыг сууру болуп турар.

Венгр Улус Республиканың Уйбеште күрүнеиниң чаа университединиң бажыңы.

СЭТА-ның пресслишези.

Бичии уруглар камгалалының делегей хүнүнге

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН. Пекиниң чону бичии уруглар камгалалының Делегей хүнүн демдеглээринге белеткенип турар. Июнь 1-де Кыдаттың найсыллалынга хуралдар чыылдырар болгаш массалыг селгүүстээшкинилер чорудар. Улустуң чазааның бичии уруглар дугайында сагыш салыышкының көргүзүп турар делгелгелерни ажыдар; чурттуң алдарлыг кижилери-биле бичии уругларның ужуражылгалары болгулаар; уругларның коллективтери бот-тывынгыр уран-чүүлүг концерттерин көргүзерлер.

Пекиниң бир чараш булунунда — Бэйхай паркта турар уруглар садында улуг белеткел ажылдары чорун турар. Ол уруглар садын 1949 чылда Пекиниң албан черелериниң албан-хаакчыттарының уруглар садын организастаан. Баштай аңаа 25 уруглар турган. 1950 чылда уруглар садынга бичии уруглар удуур черлерлиг, оюннар кылыр өрээлдерлериг, столовалыг улуг, чырык бажыңны тудуп тургускан. Ам ол уруглар садында Пекиниң албан черлериниң албан-хаакчыттарының 270 уруглары туруп турар. Эйхай паркта уруглар сады болза, республиканың хоорайларында болгаш сууларында тургустунгулаан хөй-хөй садтарның бирээзи болуп турар. Оларның саны үзүктел чокка өзүп турар. Эрткен чылдың төнчүзүнде уруглар садтарының болгаш ыелилериниң саны 1949 чылдым-биле деңнээрге 23 катап өскен.

★ ★ ★

ПЕКИН. Бичии Уруглар камгалалының Делегей хүнүн Кыдат Улус Республикада калбаа-биле демдеглээринге белеткенип турар.

«Гуанминжибао» солуннуң дыңнадын турары-биле алырга, Шанхайга пионерлериниң дөрт чаа бажыңнары болгаш пионерлер Ордузу ажытынгылаан. Май 31-ниң кежээзинде пионерлериниң канчар-даа аажок улуг одаа ажытывар, июнь 1-де бичии уругларның массалыг селгүүстээшкини болур.

Бичии уруглар камгалалының Делегей хүнүнге Кантонның пионерлер ордузу иденкейлиг белеткенген. Кантонның бичии уругларының школадан дашкаар ажылының төвү болуп турар Ордуда библиотекалар, техниканың кабинеди бар, күш-культураның, химияның, биологияның белгүмнерин тургускулаан. Июнь 1-де аңаа бичии уругларның кежээзи болур.

★ ★ ★

ПЕКИН. Кыдат Улус Республикада уруглар литературазының парлаан үндүрүлгезинге улуг кичээнгейни салып түрүп. Чече эвес медээлер өзугаар алырга 1950 чылдан 1953 чылга чеде чуртка 41.600 мун кезек ниити тиражтыг 2.309 уруглар номун парлаан үндүрген. Бичии уругларга 500 ажыг совет номнарны кыдат дылга өчүдүрүп, Пекинде, Шанхайда, Ханчжоуда болгаш өскеларда хоорайларда үстүрүп турар уруглар солуннары болгаш журналдары миллионмиллион аныяк номчукчуларның ынакылын чаалап алган. Ол үндүрүлгелериниң тиражы чайгылыш чокка өзүп турар. Мукленде үнүп турар «Хаоэртун» солун 94 мун кезек тиражтыг, Чунцинде үнүп турар «Кызыл галстук» деп журнал 48 мун кезек тираж-биле үнүп турар.

(СЭТА).

КОРЕЙ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

ПХЕНЬЯН. Бичии уруглар камгалалының Делегей хүнүнге белеткел Корей Улус-Демократтыг Республикада калбарып турар. Хөрээженнериниң Демократтыг эвилелиниң организацияларында, Пхеньяның бүдүүлгелеринде, албан черлериниде болгаш школаларында мындыг темаларлыг лекцияларны болгаш беседаларны чорудуп турар: «Бүгү делегейде иелер бичии уругларның аас-кежин дээш демиселде», «Республиканың чазаның болгаш күш-ажылчы партиянның бичии уруглар дугайында сагыш салыышкыны», «Капиталистиг чурттарда бичии уругларның аарыгларын 9 катап хөй машиналарны болгаш көдээ ажыл-агыйның чепсек-хереклерин алган.

Көдээ ажылгагы бүдүүлгезин механизастаарынга машина-трактор станциялары улуг ужур-дузалыг болуп турар. 1949 чылда чуртка түгүл 30 машина-трактор станциялары турган. Бо чылын МТС-тернин саны 368-ке чедир өскен.

Машина-трактор станцияларында трактерларның саны чыл бүрүде улам өзүп турар. 1951 чылда МТС-тернин тракторлары-биле тарылгаже шилчидерге 2.300 мун гектарны ажылдан кылган, 1952 чылда—3.700 мун гектар черни ажылдан кылган.

(СЭТА).

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Софияның эң чараш паркта-рының бирээзинде пионерлериниң Вылко Червенков аттыг Ордузу турып турар. Хүнүү-не школага кичээлдер доозулган соонда болгар шайсылдың муң-муң школачылары болгаш пионерлери ыраар чорун турарлар. Пионерлер Ордузу Софияның бичии уругларының хостуг үе эрттирер ыяк чери апарган. Төөгүнүн, географияның, математиканың, демир орук хөрээниң, радиотехниканың белгүмнериниде тургускулаан. Уран-чүүлүн ансамбльдериниде болгаш белгүмнериниде уруглар улустуң классиктиг танцыларын өөренип, шиилер көргүзүп турарлар. Оларның ойнаарактар театры улуг челишкининг болуп турар, оон көрүкчүлери, актёрлары болгаш чурукчулары—уруглар боттары.

Софияда пионерлериниң Вылко Червенков аттыг Ордузу Болгарияда карачгыыс эвес болуп турар. Сөөлгү чылдарның дургузунда чурттуң улуг-улуг хоорайларында 27 пионерлер бажыңнарын организастаан. Ол бжыңнар он-он муң уругларның ортузунда школадан дашкаар ажылдарны чорудуп турар. Ол болза—аныяк салгакчыларның дугайында улус демократтыг күрүнеиниң сагыш салыышкыныының хөй санныг илерээшкиниериниң бирээзи болуп турар.

Бичии уругларның дугайында, оларның кадыкшылыгын, өөредилгезиниң болгаш кижизидилгезиниң дугайында сагыш салыышкын чаа Болгарияда улам улуг болгаш улам өзүп турар хемчеелдер-биле илередип турар. Улус эрте-чагыргазының үндүрген хоойлуларының бирээзи болза, иеин болгаш чашты камгаларының дугайында хоойлу болур.

1944 чылдың сентябрь 9-ка чедир—фашизмиен хосталырының мурнунда Болгария бичии уругларның өлүр чоруунун хемчеелинин улуг талазы-биле Европага эң улуг черни эзлеп турган. Сөөлгү чылдарның дургузунда Болгарияга өзүп төрүүр чорук 15 хуу өскен, а уругларның өлүр чоруу 32 хуу кызырылган.

Болгарияда школаларның четкизи чылдың-на өзүп турар. Улус өөредилгезиниң хереглелериниге төлевилелер 1939 чылдың-биле деңнээрге бо чылын барык 15 катап өскен.

(СЭТА).

Польшада көдээ ажыл-агыйның механизациязы

ВАРШАВА. Улусчу Польшада көдээ ажыл-агый продукциязын чонну бир кижи бүрүзүнге бүдүрүп үндүрери дайын мурнундагы деңнелге болаарга барык үн катап өскен.

Дайын мурнундагы Польшага көдээ ажылгагый эң-не чавыс деңнелге турган. Чуртка 150 хире-де тракторлар турган. Тарылганы колдуунда-ла хол-биле чоруун турган. 17 муң тараачын ажыл-агыйларынга чүгле 17 сеялкалар оналажып турган.

Улусчу Польшага көдээ ажыл-агый машина тудуушкынының ада-чурт үлетүрүнүн хөгжөөнинин түңнелинде көдээ ажылагый 1952 чылда-ла дайын мурнундагы чылдардан 9 катап хөй машиналарны болгаш көдээ ажыл-агыйның чепсек-хереклерин алган.

Көдээ ажылгагый бүдүүлгезин механизастаарынга машина-трактор станциялары улуг ужур-дузалыг болуп турар. 1949 чылда чуртка түгүл 30 машина-трактор станциялары турган. Бо чылын МТС-тернин саны 368-ке чедир өскен.

Машина-трактор станцияларында трактерларның саны чыл бүрүде улам өзүп турар. 1951 чылда МТС-тернин тракторлары-биле тарылгаже шилчидерге 2.300 мун гектарны ажылдан кылган, 1952 чылда—3.700 мун гектар черни ажылдан кылган.

(СЭТА).

Румынияда торгу кылыышкынының хөгжүлдези

БУХАРЕСТ. Сөөлгү чылдарның дургузунда Румынияга торгу кылыышкыны калбаа-биле хөгжүүр. Эрткен чылын коконнар чыылдазы 1945 чылдагызындан ийи катап өскен, а бо чылын Румынияның постаавы үлетүрү 1952 чылдагызындан 120 хуу хөй чиг торгуну алыр. Беш чылдың төнчүзүнде румын торгучулар чуртка 2 миллион килограмм коконнарны бөөр апаарлар.

Торгу аргыыр ховаганны чем-биле ханыдырар төлөде кооператив ажыл-агыйларында болгаш көдээниң улус төвүлелериниң черлериндө тут ыяштарның олуртуушкунун чорудуп турар.

(СЭТА).

Тольяттиниң Туринге база Неннинин Неапольга кылган чугаалары

РИМ. Коммунистиг болгаш социалистиг партияның удуртукчу ажылдакчылары май 24-те Италияның хөй-хөй хоорайларынга соңгулда мурнуу чарыының хөй кижи киржикчилиг митингилериниге чүве чугаалаан дээр дугайын демократтыг солуннар дыңнаткан. Компартияның чингине секретары Пальмиро Тольятти Туринге болган митингиге чүве чугаалаан, оон мурнунда каш шак бурунгаар Витторио-Венетога чугаа кылган премьер-министр де Гасперигe удурланыштыр чугаа кылган. Итали чазак антикоммунистиг чазак болуп турар дээр дугайында де Гасперинин медеглелинге холбаштыр Тольятти мынча деп чугаалаан: «Италия, черле ынчаш, чүге антикоммунистиг чазактыг турар ужурлугул? Фашизмге болгаш нацизмге удур демиселдин бир дугаар одуругларынга коммунистер турган болгаш демократтыг конституцияны тургузарынга олар улуг салыышкыныны киргеннер... Чазактың антикоммунистиг политиказы Италияга улуг уржуктарны таварыштырган. Ажылчы чоннарның партиязын чазактан чайлаткаанының соонда, шинтпирлээрин чурттуң сонуургаан турары улуг айтырыгларының чаңгызы-даа Италияның эрге-ажыктарынга дүүштүр шинтпирлетинмээн.

Империализмге оон ыцай чагыртпайн барган чурттарга улуг агрессияның оруунче бистин идип турар политикага де Гасперин бистиң чуртувусту каспырлаштырып турар. Ынчангаш, бир эвес де Гасперинин антисоветтиг каржы политиказын улуткавас болзувуса, национал болгаш даштыкы политиканы чорудуп шыдавас бис».

Оон соонда соңгулда демиселиниң айтырыгларынче шилчээн, Тольятти болза, оптаашкыннарга болгаш котпакталашкыннарга улуг идепкейлиг демиселдерниге бүгү хамаатыларны кыйгырган. Дешпилеглиг чаңгыс-аай фронтуну тургузары-биле социалистиг болгаш коммунистиг партиларга чоокшулажырынче социал-демократтыг партияның кежигүннерин ол кыйгырган.

«Бис боттарывыстың тугувуста социализмниң улуг лозунгузун бажээн бис, база бистин дээш бадылыарынче, хосталганың, тайбыңның болгаш социал чартылгаларның оруу-биле, социализмниң оруу-биле Италияның чаа базымны кылырынга боттарының бадылаашкынылары-биле идигни бээринче социализмниң өөрүзээн-биле кыйгырып тур бис» деп Тольятти түңнелинде медеглээн.

«Авантиз» солуннуң дыңнадын турары-биле алырга, Итали социалистиг партиларының чингине секретары Пьетро Неннин май 24-те Неаполга болган митингиге чүве чугаалаан, ол митингиге 180 муң ажыг кижи киришкен.

(СЭТА).

Кореяга тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

Корей-кыдат делегациянның дыңнадыы

ПЕКИН. Чугаалажыышкыннарда корей-кыдат делегациянның парлаан дыңнадының мооң адаанда бижимелин Синьхуа агентилелиниң корреспондентизи Кэсондан дамчыткан:

Өске таланың дилээн өзугаар кылган сес хүнүүн чапсарының соонда, май 25-те эртенгиниң 11 шакта, ийи талаларның делегацияларының хуралдары база катап эгелээн.

Ийи талаларның кылганы чогуур санааларын болгаш хөй удаагы медеглелдерин өөренип көргениниң соонда өске тала чаа санаалларны киирерине белен деп май 25-те болган хуралга өске таланың төлөлекчизи хамыктың мурнунда демдеглээн. Айтырыгларны ийи талаларның хостуг чугаалажып көөрү-биле ийи делегацияларның административтиг чөвүлел хуралче дөп-дөраан киреринде өске тала сүмелээн.

Корей-кыдат делегациянның баштыны генерал Нам Ир мынча деп айыткан: Административтиг хаалгыг чөвүлел хуралдың хевири чугаалажыышкыннарның чедишкиниг болурунга идиг бээр деп өске тала санап турар чүве болганда, делегацияларның хуралдарынга ол хевирни хүлээн алырынга корей-кыдат делегация чөпшөөрежин турар. Ынчалза-даа административтиг чөвүлел хуралдарны соксадыры эргежок чугула деп таланың бирээзи-ле санаар болза, делегацияларның хуралдары ол-ла дораан ажык чөвүлел хуралдың хевиринче шилчиир ужурлуг деп корей-кыдат делегация медеглексен тур.

Оон соонда ийи талалар административтиг чөвүлел хуралды эгелээн болгаш оон соонда чөвүлел хуралдың төнчүзүнде өске таланың киирип келген сүмезин өзугаар июнь 1-ниң эртенгиниң 11 шакка чедир чапсар кылыр деп шинтпирлээннер.

(СЭТА).

Японияда чаа министрлер кабинединиң тургустунуп турары

ШАНХАЙ. Киодо Цусин агентилелиниң дыңнадын турары-биле алырга, премьер-министр Иосида май 21-де чаа кабинетти тургускан, ол кабинет чүмү-биле либералдыг партияның кежигүннериниден тургустунган.

Иосиданың амгы кабинединде бүгү кол албаннарны кабинеттиң мурнундагы составының министрлери эзлеп алган. Кабинеттиң чаа кежигүннериниң иштинде — шаандагы дайын талазы-биле кем-буруулуглар болгаш арыглаашкынга таварышкан кижилер бар. Чижээ, чырыдыышкынның чаа министри Сиген Одаги 1944 чылда дайын талазы-биле кол кем-буруулуг кижи болур Койсонуң кабинединге иштики хөрөктер министри турган. Чер ажылының болгаш ыяш ажылының министри Синиа Уцида—дайын талазы-биле кол кем-буруулуг кижи болур Тодзионуң кабинединиң кежигүү чоразын. Шак ындыг состав болза, чаа япон чазактың политиктиг угланыышкынының реакциялыг характерин баш удур тодарадын турар деп демдеглеп турар.

Токио радиозунуң дыңнадын турары-биле алырга, япон саң бөлүктери чаа кабинеттиң составынга «чүмү-биле ханыш турарлар». Чаа чазакка бодунуң «күзээшкиниринге» ол бөлүктер болза, «камгалал программазын» боттандырарынче, «ажылчын политиказын өскертиринче», өскээр чугаалларга, чепсегленишкинче болгаш ажылчы чоннарның эргелеринге чаа халдаашкынче ол чазакты кыйгырып турарлар.

Токио радиозунуң дыңнадын турарын өзугаар алырга, ындыг болза-даа, парламентиде ындыг-ла быжыг хөй талалакчылары чок Иосиданың чаза улуг бергедээшкиннерге таваржыр деп политиктиг хайгааракчылар чаңгыс үн-биле чугаалап турарлар.

(СЭТА).

Барыын Германияның ужар-чүүл үлетпүрүнүң катап тургузуушкуну

БЕРЛИН. Барыын Германияда ужар-чүүл үлетпүрүн катап тургузун турарының дугайында, база келир үениң барыын-европ ужар-чүүл катыжыышкынынга тергиндекчи байдалды Барыын Германияга хаңдырын бээринче Барыын-Германияның ужар-чүүл үлетүрүүлериниң болгаш ужар-чүүл конструкторларының чүткүлүнүң дугайында Боннган келген дыңнадыларны Берлиниң демократтыг парлалгазы парлаан үндүрген.

Барыын-Герман үлетүрүүлериниң бир дугаар сорулгазы болза, чыл дургузунда 1000 шериг самолёттарны бүдүрерин чедип алыры болур деп дыңнадыгда айтып турар. Ол саннар «Уолл-стрит джорнэл» солуннуң Боннда корреспондентизи Хартрихтиң чүүлүнде бар болуп турар. Барыын Германияның чаа ужар-чүүл үлетүрүнүн үндезивин тургузар дээш, инженерлер болгаш техниктер болза, Эссенден Мадридке чедир адырланып чоруткан конструкторлар бюроларында чажыт ажылдап турарлар деп Хартрих бижип турар. Хартрихтиң бадыткан турары-биле алырга, шаандагы гитлержи ужар-чүүл конструктеру Мессершмит Мадридте конструктор бюрозун ажыткан болгаш ында шаандагы гитлержи ужар-чүүл конструкторларының штабын организастаан алган. Оон-биле черделештир Эссенте ужар-чүүл заводун тургузар деп чөпшөөрелди Мессершмит алган деп парлалга база дыңнадын турар. Барыын Германияның ужар-чүүл үлетүрүн катап төрүүдүрериниң талазы-биле холбашкан янзы-бүрү планнарны тургузарының талазы-биле даштыкыга бюроларны гитлержи ужар-чүүл конструктору Хейнкель база тургузар ужурлуг болуп турар.

Амгы үеде Барыын Германияда турун турар Дорьениң, Хейнкельдиң, Мессершмиттиң, Фокке-Вульфтуң, Зибельдиң болгаш Юнкерстиң ужар-чүүл заводтары «Аэронавигацияга дузалаарының иниитилели» деп аттыг чаңгыс ужар-чүүл катыжыышкынынга катышкан турар деп парлалганың дыңнадыгларында айтып турар.

(СЭТА).

Муниципальдыг чөвүлекчи француз патриот Анри Мартэнниң мандадын күш чок болдурганы

ПАРИЖ. «Юманите» солуннуң дыңнатканын өзугаар алырга, амгы үеде хорудалда турар сураглыг француз патриот Анри Мартэнни муниципальдыг чөвүлекчиге соңгаанын Луара департаментинин префектура чөвүлели күш чок деп көргеи. Префектура чөвүлелиниң хуралын шаанда Вишаныың чазаанга турган Филюало деп бир кижи даргалап турган деп солун айыткан.

(СЭТА).

Күш-культура болгаш спорт

Көдээ шыдыраачыларның Бүгү-российниң бешки маргылдазы Кубаньның Курган станциязында болуп эрткен. Оолдарын хууда бирги черни болгаш РСФСР-ниң колхозчуларының өргүлүнга шыдыраа талазы-биле чемпиону атты Челябинск областың Кузнецкский районунуң шыдыраачызы В. Утигановаан алган. Бүгү-россияның көдээ шыдыраачыларының маргылдазынга хөрөөженнерден бирги черни болгаш «Колхозник» деп ниитилелдиң чемпиону атты Астрахан областың Капустиноярский районда Ленин аттыг колхозта аныяк шыдыраачы кыс В. Котова алган.

Чурукта: В. Утиганов (солагай талазында) биле В. Котованың маргылдаа үеинде шыдыраа салып олурарлары.

Чуруу **Е. Шулеповтуу.** СЭТА-ның фотохрониказы.

Хөл бөмбүүнүң талазы-биле хоорайның бирги чери дээш

Күш-культура болгаш спорт хөрөөнин Кызыл хоорай комиделиниң шинтпирлээни-биле хол бөмбүүнүң талазы-биле хоорайның бирги чери дээш оолдарның команды-ларының маргылдазы май айның ийиги чартыының иштинде хоорайның Совет Тыванның беш чыл ою аттыг стадионунга болуп эрткен.

Маргылдаага оолдарның дөрт командалары: «Искра 1», «Искра 2», үлетүрүүлерниң болгаш «Динамо» ниитилелиниң командалары киришкеннер. Маргылданың түңнелинде бирги черни болгаш областың хол бөмбүүнүң талазы-биле бирги чери дээш ам болур маргылдаага киржир эргени үлетүрүүлериниң командазы (капитаны А. Кумаяк) алган, ийиги черни «Искра 1» үшкү черни «Искра 2» болгаш сөөлгү черни «Динамо» командазы алган.

Болуп эрткен маргылдаа волейболистерниң спортчу-техниктиг мергежилиниң чамдык өзүлделери барын көргүскен. Ылаңгыя үлетүрүүлериниң командазы колдуунда аныяк ойнакчылардан тургустунган хирезинде оонуң аргазын багай эвес билириин болгаш маргылдаага белеткелиин көргүскен.

Маргылданың түңнели үнүп турда, ону организастаан эрттирип турар үеде илерээн четпестерни демдеглевес аргажок. Маргылданы күш-культура болгаш спорт хөрөөниң хоорай комидели (даргазы эш Кучина) дыка четпес организастаан. Хоорайдан маргылдаага он ырак ажыг коллективтер киржип болур турда, киржикчи командаларның саны дыка кызырган. Оюннар айытқан шагында эгелевейн, ыяавыла оолдаар турган. Маргылданың кол судузы эш Сидоров («Динамо») ону организастыг эрттирер талазы-биле боттуг хемчеглерни албайн турган. Судьяларны оюннар эгелээриниң бичии мурнунда диеп тывар таварылгалар эвээш эвес тургулаан.

Хол бөмбүүн улам массалыг болдуварынче утланган организастыг хемчеглерни ан чорудары күш-культура болгаш спорт хөрөөниң область, хоорай комитеттериниң удуртукчуларындан негетинин турар.

С. ТАМБА.

Бут-бөмбүүнүң талазы-биле чурттуң бирги чери дээш

КУЙБЫШЕВ. Май 26-да Куйбышевтин «Динамо» стадионунга бут-бөмбүүнүн талазы-биле чурттуң бирги чери дээш маргылдаага «Крылья Советов» (Куйбышев) болгаш «Локомотив» (Москва) командаларының бут-бөмбүүнүн эзлеглиг оюну болган.

Маргылдаа куйбышевчилериниң бут-бөмбүкчүлериниң типлелгези-биле, сан 2:0 болуп доозулган.

Москвага май 27-де төп «Динамо» стадионга «А» класстың командаларының аразында бут-бөмбүүнүн талазы-биле чурттуң бирги чери дээш эзлеглиг маргылдаа болуп эрткен. Чурттуң чемпиону—Москваның «Спартак» ниитилелиниң командазы-биле Вильнюстуң «Спартак» ниитилелиниң командазы ужурашкан.

Оон москвачыларның талазында болуп, 7:0 санныг болуп доозулган.

ЛЕНИНГРАД. Май 27-де Киров аттыг стадионга «А» класстың командаларының аразында бут-бөмбүүнүн талазы-биле чурттуң бирги чери дээш эзлеглиг маргылдаа болган. Ленинградтың «Зенит» командазы-биле Москваның «Динамо» командазының бут-бөмбүкчүлери ужурашканнар.

Оюн ленинградчыларның типлелгези-биле 1:0 санныг болуп доозулган.

Француз шериглер Йен-Ви деп быжыглалдыг пунктудан аткаарлап үнген

ЛОНДОН. Май 27-де Француз Эвилелдиң шериглери Ханойнуң мурнуу талазынче 30 миль черде турар Йен-Ви деп быжыглалдың пунктулуудан аткаарлап үнген деп Рейтер агентилелиниң Ханойда корреспондентизи дыңнаткан.

Йен-Виден аткаарлап үнген чорукту шериг бөлүктериниде француз шериглериниң улуг аштырышкыны ыылдыр көрүп турар деп корреспондент айыткан. Йен-Виде «де Латтр де Тассиньиың хаазынын» чанында кол пунктуларының бирээзи деп саналып турар. Ол ханаы өлген маршал де Латтр де Тассиньи Ханойну болгаш Кызыл хемниң аскын долгандыр тургускан.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

1953 ЧЫЛДЫҢ ИЙИГИ ЧАРТЫЫНДА „ШЫН“ СОЛУННУҢ ЧАГЫЛГАЗЫ ЭГЕЛЭЭН

Чагылганы «Союзпечать»тың» хоорайда, районларда киллистери, харылзаа салбырлары болгаш агентилери, а ол ыяшаш бүдүүлгелерде, албан черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда, өөредилге черлеринде хөй-ниитиниң төлөлекчилери хүлээп ап турар.

Чартык чылда чагылганың өртээ 26 рубль 10 копеек.

Үш айда 13 рубль 05 копеек.

Солуннарны чогуур өйүнде чагыдып алырынче далажыңар!

«СОЮЗПЕЧАТЬ».

Кызыл хоорайның Щетинкин кудумчузунуң № 69 бажыңда чурттап турар Тутубалина Лидия Филипповна ол-ла адресте чурттап турары ашаа Николай Леонович Чанчиптан чарлыр дугайында айтырыг кедүрүп турар. Ол дугайында хереги Кызыл хоорайның № 2 участоктуң улус судузунга көөр.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң 3—68, иштики информация, бухгалтериянның — 3 — 65 киллистериниң — 5—88; харыысалгалыг секретарьның 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, үлетүр болгаш транспорт, чагаа

Облкуусконнуң Типографиязы

ТС01877